

Kristuksen tähden houkat

Maalauksia houkkien kilvoittelusta

LAB-ammattikorkeakoulu
Kuvataiteilija (yamk)
2022 Anne Puronmaa

Tiivistelmä

Tekijä(t) Puronmaa, Anne	Julkaisun laji Opinnäytetyö, yamk	Valmistumisaika 2022
	Sivumäärä 51	
Työn nimi Kristuksen tähden houkat Maalauksia houkkien kilvoittelusta		
Tutkinto ja koulutusala Kuvataiteilija (YAMK)		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö käsittelee maalauksen keinoin Kristuksen tähden houkkia. He ovat olleet ortodoksisessa kristillisessä perinteessä olevia kilvoittelijoita. Houkat tekeytyivät mielisairaiksi, niin etteivät muut huomanneet heidän olevan tervejärkisiä. He kilvoittelivat itsensä ja lähimmäistensä sielujen pelastuksen tähden.</p> <p>Alkuosa opinnäytetyöstä käsittelee houkkuuden lähtökohdat ja teorian. Houkkien kilvoittelu on keskeisin teema opinnäytetyössä. Seuraavassa osassa käydään läpi maalaukset ja työtavat. Kilvoittelua on tulkittu öljyväri- ja tempera maalauksilla. Houkkien elämänkerroista on löytynyt innoituksen lähde figureille, joissa on käsitelty houkkuuden olemusta.</p> <p>Lopullinen opinnäytetyö koostuu maalaussarjasta jossa 9 teosta. Nämä ovat olleet näyttelyssä Kaapelitehtaalla.</p>		
Asiasanat Houkka, kilvoittelu, ortodoksia, mielisairaus, temperamaalaus		

Abstract

Author(s) Puronmaa, Anne	Type of Publication Thesis, UAS(Master)	Published 2022
	Number of Pages 51	
Title of Publication Foolishness for Christ Paintings from the strives the foolishness for Christ		
Degree and field of study Master's Degree Programme in Fine Arts		
Name, title and organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party)		
Abstract The final assignment considers Foolishness for Christ by the method of painting. They have been strivers in the Orthodox Church's tradition. They feigned madness, so that others wouldn't realize them being sane. They strove for the sake of theirs and their loved ones' salvation. The first part deals with the origins of the fools and a theory. The strive of the fools is a central theme in the final assignment. Next part goes through the paintings and the process. The strive has been interpreted with oil and tempera paintings. Biographies of the fools have worked as inspiration to the figures, which processes the essence of the fools. The final assignment consists of a painting series with 9 pieces. These paintings have been exhibited in Kaapelitehdas.		
Fools, strivers, ortodox, mental illness,tempera painting		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Ortodoksisen kirkon Pyhät houkat ja heidän kilvoittelunsa.....	2
2.1	Mitä on houkkuus opinnäytetyössäni	2
2.2	Miten muut ovat käsitelleet aihetta.....	3
2.2.1	Ortodoksit.....	5
2.2.2	Ikonit.....	6
2.3	Houkkien funktio	7
2.3.1	Houkkien erityiset armolahjat.....	8
2.3.2	Kilvoittelu ja houkat.....	9
2.3.3	Askeesi.....	9
2.3.4	Houkkuus yhteiskunnan sekä kirkon kritiikkinä	10
3	Opinnäytetyö ja maalaukset.....	12
3.1	Työskentelytapani opinnäytetyössäni	12
3.2	Maalaukset	13
3.2.1	Ksenia, maailmalle kuollut	13
3.2.2	Rukous	18
3.2.3	Kaalinpää	23
3.2.4	Nagoi, alaston.....	26
3.2.5	Serafi.....	29
3.2.6	Isarora	31
3.2.7	Odotus.....	35
3.2.8	Erakko	38
3.2.9	Andreas, näkijä.....	40
3.2.10	Ripustus	43
4	Johtopäätökset ja pohdinta	47
	Lähteet	49

1 Johdanto

Kiinnostuin Pyhistä houkista ollessani talkootyössä Lintulan nunnaluostarissa. En ollut aikaisemmin ollut nunnaluostarissa ja kokemus oli uusi. Luostari sijaitsee Heinävedellä, Kerman kylässä. Valamon luostariin on matkaa noin 11 kilometriä. Asukkaita Lintulassa on noin 10. Osa on viitankantajia, vihittyjä nunnia on 7, heitä kutsutaan äideiksi. Miesluostarin johtajaa sanotaan igumeeniksi. Tällä hetkellä naisluostarin johtaja on igumeenia Mikaela.

Olin kaksi viikkoa töissä ja meitä oli kolme muuta talkoolaista. Oli talviaika. Tein siivousta sekä lumitöitä. Suurin työ oli tehdä tuohuksia Lintulan kynttilätehtaassa. Suomessa kaikki mehiläisvaha -kynttilät tehdään siellä. Ne lähetetään ympäri Suomea kaikkiin ortodoksikirkkoihin.

Iltaisin kävin Jumalanpalveluksissa ja siellä huomioni kiinnittyi ikoniin, jota en ollut aikaisemmin nähnyt. Siinä oli nainen, jolla oli miesten takki ja punainen hame. Kun kysyin ikonista, nunnat kertoivat sen olevan Pyhä Ksenia pietarilainen. Ihmettelin ikonin vaatteita. Nunna kertoi, että hän oli pyhä houkka. Houkat tekeytyivät hulluiksi ihmisten silmissä, mutta olivat pyhiä kilvoittelijoita. Aloin tutkia mitä nämä houkat olivat. Minua kiinnosti heidän elämäkertansa ja miksi he päättivät kilvoitella ja mitä heidän kilvoittelunsa oli.

Yritin saada kuvia näistä houkista, mutta niitä oli vähän. Yleensä ne olivat kuvattuna ikoneissa. Keskustelin Äiti Kristodulin kanssa ja ihmettelin hänelle ääneen, miksi nykypäivänä ei enää maalata niin paljon kuvataiteessa Raamatun henkilöitä ja kanonisoituja pyhiä, kuin menneinä vuosisatoina? Hän vastasi ystävällisesti hymyillen: ”Noh, siinähan sinulle on elämäntyö”.

Kun kerroin, että haluaisin maalata näitä houkkia, nunnat suhtautuivat hyvin myönteisesti ajatukseen. Kun aloin opiskella YAMK- opintoja, päätin että nämä olisivat minulle opinnäytetyön aihe. Houkkien elämän tarinat ovat historiallisia ja osittain narratiivisia kertomuksia.

2 Ortodoksisen kirkon Pyhät houkat ja heidän kilvoittelunsa

2.1 Mitä on houkkuus opinnäytetyössäni

Kuvaan opinnäytetyössäni houkkien kilvoitteluelämää. Houkat kilvoittelivat erikoisella tavalla verrattuna perinteisimpiin askeesi kilvoittelu tapoihin. Olen visuaalisesti tulkinut kilvoittelua isoilla figuratiivisilla maalauksilla. Maalaukset ovat öljy ja tempera väreillä toteutettu. Jokaisella houkalla on oma esikuva maalauksissani. Olen tulkinut viittä eri houkkaa. Ksenia Pietarilainen, Simeon Emesilainen, Nagoi alaston, Kaalinpää, Vasili Moskovalainen, Nunna Isadora. Olen käyttänyt lähdeaineistona houkkien elämäkertoja.

Olen tutustunut houkkien kilvoittelu perinteeseen yksilötasolla elämäntarinoiden mukana. Olen tulkinut nämä houkka persoonat yksilöllisellä tavalla maalauksiini. Käyttäen tietoa heidän elämäntarinoista ja heidän kilvoittelunsa tavoista. Olen yhdistänyt heistä kertovat elämäntarinat, omaan tulkintaani heidän persoonistaan. Samalla olen ottanut mukaa myös yleisen houkka kilvoituksen yleisimmät piirteet ja tulkinut myös sen maalauksiini.

He oleilivat kirkon pihoilla kuin muukalaiset pilaillen papiston ja muiden kustannuksella. (Johannes Efesolainen)

Pyhyyteen on monta tietä. Houkkuus on Kristillisen ortodoksisen perinteen vaikeimpia ja erikoisempia kilvoittelumuotoja.

Itäisessä kristillisessä perinteessä ei ole ristiriitaisempaa persoonaa kuin houkat. Heitä kutsutaan myös pyhiksi hulluiksi tai Jumalan hulluiksi. Teologisesti oikea nimitys on Kristuksen tähden houkka. Bysantissa houkista käytettiin nimitystä "salos", venäjällä "jurodivyi". (Ware 2006, 251.) Kreikaksi sana Salo nimitys viittaa häilyväiseen käyttäytymiseen, löpöttelyyn ja hulluuteen. Kristillisissä teksteissä salos nimi viittaa egyptiläisiin ja palestiinalaisiin erakkomunkkeihin. (Hakkarainen 2009, 201.) Houkkia on ollut paljon Venäjällä. Heitä on kanoisoitu (julistettu pyhiksi) monia kymmeniä. Idässä kilvoitteluelämä korosti mietiskelyä ja hiljaisuutta. (ortodoksi.net.2016.)

Pyhä hulluus ei apostolien aikaan ollut uusi ilmiö. Kristuksen tähden houkilla on samoja ominaisuuksia, kuin vanhan testamentin profeetoilla. Profeetat julistivat Jumalan tahtoa joskus hyvin epäsovinnaisesti. Hoosea meni prostituoidun kanssa naimisiin. Teko oli symbolinen osoitus, että Jumala rakasti uskotonta Israelia. Jesaja kulki paljain jaloin ja ilman vaatteita kolme vuotta. Houkista profeetat eroavat kuitenkin siinä, että he eivät itse olleet tietoisesti valinneet profeetallista tehtävänsä, vaan joutuivat siihen Jumalan tahdosta.

(Berglund 1993, 5.) Toisaalta houkkuus ei ole asketismin muoto, jonka ihminen on itselleen valinnut, vaan Jumala on sen hänelle antanut (Aamunkoitto 5:05. 1989, 72–73).

Houkka tekeytyy mielenvikaiseksi, vaikka onkin psyykkisesti terve. Houkka tekee niin pelastaakseen itsensä ja lähimmäisten pelastuksen tähden. He rikkoivat normeja ja käyttämissääntöjä. He olivat hyljeksittyjä. He pukeutuivat omituisesti. Houkat halusivat provokatiivisella käytöksellä kyseenalaistaa normaalielämän sääntöjä ja tuoda esille ristiriidalla niiden heikkoudet ja haitat. (ortodoksi.net. 2016.) He etsivät tietoisesti nöyryytystä. Heitä loukattiin ja jopa pahoinpideltiin. He vastasivat siihen rukouksilla tekijöitä kohtaan. Houkat kieltäytyivät rahasta ja asunnosta. Rikkautta he pitivät roskana. Jos joku antoi houkalle rahaa, he usein antoivat sen eteenpäin jollekin tarvitsevalle. He elivät ja olivat tekemisissä yhteiskunnan pohjasakan kanssa. (nunna Ksenia 2003,14,16.)

Erotuksena luostareissa asuville ja sen piiriin kuuluville pyhille, houkat eivät tehneet luostarilupauksia, he olivat ns. maallikkopyhiä ja esiintyivät, sekä asuivat kaupungeissa julkisesti. He saattoivat olla alun perin munkkeja tai erämaakilvoittelijoita. Ensimmäisiä houkkia, joista kerrotaan kirjallisuudessa, olivat Syyriasta kotoisin, 500-luvulla. (Munkki Serafin 2002, 69.)

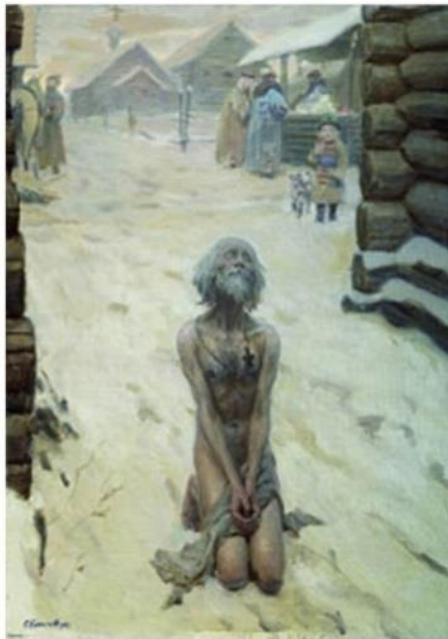
Kuuluisia houkkia ortodoksikirkossa: Simeon Ermesalainen, Andreas Konstantinopolilainen, Isaakios ja Prokopij Ustjugilainen, Vasili Moskovalainen ja Ksenia Pietarilainen. Tadeus Petroskolainen Domna Karpova. Olen ottanut opinnäytetyöhöni esimerkkejä useista houkista. Joko yhdistäen houkkien ominaisuutta tai suoraan jostain tietystä houkasta.

2.2 Miten muut ovat käsitelleet aihetta

Kuvataiteessa ei ole tiettävästi kuvattu kokonaista näyttely sarjaa pelkistään houkissa, ainakaan Suomessa. Muualla maailmassa löytyy kuvataiteen tekijöitä, jotka ovat aihetta käsitelleet (kuva 2.) Dostojevskin ja Tolstoin romaaneissa on paljon viitauksia ja hahmoja houkista. Yhtenä esimerkkinä mainittakoon Tolstoin romaanin henkilö Grisha, joka oli pyhä hullu. Venäläisestä taiteesta löytyi verkkohauulla muutamia öljyväreiteoksia, joissa kuvataan houkkia. Suomessa on tehty Katariina Lillqvistin toimesta animaatioelokuva ”Ksenia Pietarilainen” 1999. Kristuksen tähden Houkka -aihetta on kuvataiteessa Suomessa hyvin vähän tehty. Löysin Ksenia Pietarilaisesta Jaana Erkkilä-Hillin puupiirroksia ja linopiirroksen (kuva 3.) Ikonitaiteessa löytyy houkkia esittäviä ikoneita houkkia runsaasti erilaisilta ajanjaksoilta (kuva1.) Ksenia Pietarilaisesta löytyy eniten kuvamateriaalia verkkohauulla.

Kuva 1. Ikoni Pyhä Basil houkasta, tekijä tuntematon, tekovuosi ennen vuotta 1917 Wikipedia

Kuva 2. öljyvärimaalaus pyhä Basil rukous. Sergei Kirillov ,1994 wikipedia

Kuva 3. Jaana Erkkilä-Hillin teos Ksenian matka taivaassa ja maan päällä, 2019, linopiirros 40x50cm. (Galleriaduetto.fi)

2.2.1 Ortodoksit

Ortodokseilla on 7 sakramenttia, eli pyhää toimitusta. Avioliitto, ehtoollinen, kaste, rippi, sairaanvoitelu ja konfirmaatio. Ortodoksiaan kuuluu myös luostarilaitos, joka lähti liikkeelle noin 300 luvulta. Luostarilaitoksesta on lähtenyt askeettinen kilvoittelu. Avioliitto on sakramentti ja kilvoitus avioliitossa katsotaan luostari kilvoituksen arvoiseksi. Kilvoitus on osa ortodoksisuutta. Kaikki eivät saa kilvoituskutsua niin, että lähtisivät luostariin tai erämaahan. Se on aika harvinaista. Ortodoksinen usko, ei ole ilman kirkkoa mitään ja päinvastoin. Kirkoihin ja ortodoksi koteihin kuuluvat myös ikonit olennaisensa osana. (ortodoksi.net. 2021)

Kirkon juhlista suurin on pääsiäinen. Pääsiäinen on vanhin kristikunnan juhlista. Juutalaiset viettivät pääsiäistä Egyptin orjuuden vapautumisen muistona. (Arseni 1995,141.) Kirkon olemassaolo ja opetus perustuu Jeesuksen ylösnousemukseen. Apostoli Paavali sanoo Raamatussa (1.Kor.15:14)

Jos kristus ei ole noussut kuolleista, turha silloin meidän saarnamme, turha myös teidän uskonne

Ortodoksi, tarkoittaa sanatarkasti ”oikein ylistävää”. Ortodoksi sanalla tässä yhteydessä tarkoitetaan sitä, että se on säilyttänyt alkukirkon apostolisen uskon. Ortodoksikirkon syntymähetkeä pidetään ensimmäistä helluntaita, jolloin apostolien ylle vuodatettiin pyhä henki rukouksessa. Kristinusko levisi välimerta ympäröiviin maihin noin 200 vuotta Jeesuksen ylösnousemisen jälkeen. (Arseni 1995,11.)

Vuosien 325 ja 787 välisenä aikana kirkko määritteli kirkolliskokouksissa ne periaatteet, joilla ortodoksinen ja katolinen kirkko tänäkin päivänä elää. Ortodoksit ja katolilaisuus eriytyivät opillisesti eri suuntiin ja se johti 1200-luvulla siihen, että nämä erot muodostuivat pysyviksi. Länteen muodostui roomalaiskatolinen kirkko, jota johtaa paavi. Idässä jäi ortodoksinen kirkko. Siihen kuuluu yhdeksän patriarkkaa: Konstantinopoli, Aleksandra, Antiokia, Jerusalem, Moskova, Serbia, Romania, Georgia ja Bulgaria. Suomi kuuluu Konstantinopolin alaisuuteen, jonka pääpaikka on Konstantinopoli eli Istanbul. Nykyinen päämies on Bartolomeos I, hän on järjestyksessä 270:s Konstantinopolin patriarkka. Nykyisin ortodoksikirjossa on jäseninä noin 260 miljoonaa ihmistä. (Ort.fi. 2022.)

2.2.2 Ikonit

Ikonit, joilla on kanoninen muoto ovat yksi kuvallinen lähde, jota tulkitseen maalauksissani. Olen ottanut suoraan ikoneista esim. sädekehän. Monet maalauksissani kuvatut houkat, ovat maalattu myös ikonitaiteessa. Kaikki pyhitetyt houkat löytyvät ikoneista. Esimerkkeinä nämä, Ksenia pietarilainen, Vasili Moskovalainen sekä Andreas Konstantinopolilainen. Nämä, olen maalannut myös opinnäytetyössäni.

Yksi vanhimmista ikoneista on nimeltään ”käsittä tehty ikoni”. Nimi tulee siitä, että ortodoksisen perimätiedon mukaan, kun Jeesus otettiin ristiltä pois, hänet haudattiin käärinliinoihin. Käärinliinaan kuvastui Jeesuksen kasvot. Perimätiedon tiedon mukaan Apostoli Luukas maalasi ensimmäisen ikonin. Jumalan äidin synnyttäjän, Neitsyt Marian. Katakombeissa säilyneet ikonit, ovat apostoliselta ajalta. Ikonit ovat rukouksen ja pyhityksen välikappaleita. (Arseni 1995,11.)

Ikoni tulee Kreikan sanasta ”eikon”, joka tarkoittaa yksinkertaisesti kuvaa. Ikonit ovat käytösesineitä, rukouksessa sekä Jumalanpalveluksissa. Ikonit myös opettavat uskonoppia, silloin kun ihmiset eivät osanneet lukea. Koska kirkossa tulee aina uusi ikoni analogiin, riippuen siitä kenen pyhän muistopäivää vietetään. Ikoneja ei palvota, vain Jumalaa palvotaan. Ne ovat pyhiä esineitä ortodokseille, niitä kunnioitetaan. Ikonit ovat samalla taideteoksia ja sitä kautta myös kulttuuria.” Ikonien perusajatus on muuttumaton, uskonnollinen maailma ” sanoo Igor Lavrenko ikonimestari. (Jegerow 2020).

Ikoni maalataan yleensä puulle ja siinä käytetään tempera -tekniikkaa. Ikonimaalarit eivät signeeraa teoksiaan, siksi ettei maalari ota kunniaa Ikonimaalauksesta. Maalauksen jälkeen, pappi siunaa ikonin. Ikonimaalarit paneutuvat maalatessaan liturgistiin ja dogmaattisiin teksteihin. Suosituimmat aiheet ikoneissa ovat Kristus, Jumalanäiti, Pyhät ihmiset ja tapahtumaikonit. (Jegerow 2020.)

2.3 Houkkien funktio

Mikä on ollut houkkien tehtävä? Se on ollut kilvoittelu. Olen opinnäyte työssäni pyrkinyt saamaan maalauksen kautta tämän kilvoittelun näkyviin maalauksen keinoin. Erilaisilla ilmeillä ja eleillä ja asennonnoilla. Olen pyrkinyt tuomaan pyhyiden heidän kasvoissaan. Silmät ovat olleet erityisessä asemassa. Siksi on ollut tärkeää tutkia houkkuuden funktiota, että saan maalattua sen kankaalle. On ollut tärkeää ymmärtää, mitä heidän mielessään liikkui. En tee kuvitusta houkista tai niiden elämänkerroista. Opinnäyte työssäni olen tulkinut houkkien sisäistä maailmaa, mutta myös ulkoista olemusta. Olen tehnyt figuratiivisia hahmoja houkista. Houkkuuden funktio oli yhtä aikaa yhteiskunnallinen sekä uskonnollinen.

Houkka pilkkaa maailmaa, houkka etsii nöyryyden ja nöyryytysten tietä, houkka haluaa pelastaa toiset myötätunnolla. Houkka jäljittelee Apostoli Paavalialia, joka nimittää itseään ja muita apostoleja houkiksi. (Ware 2006, 273.)

Paavali kirjoitti kirjeessään korintolaisille

10. Me olemme houkkia Kristuksen tähden, mutta te olette älykkäitä, me olemme heikkoja, mutta te väkeviä, te kunnioitettuja, mutta me halveksittuja. 11. Vielä tänäkin hetkenä me kärsimme sekä nälkää että janoa, olemme alasti, meitä piestään, ja me kuljemme kodittomina 12. me näemme vaivaa tehden työtä omin käsin. -Meitä herjataan, mutta me siunaamme, meitä vainotaan, mutta me kestämmme. 13. meitä parjataan, mutta me puhumme leppeästi; -meistä on tullut kuin mikäkin maailman tunkio, kaikkien hylkimiä aina tähän päivään asti.” (Raamattu 1 Kor 4:10–13.)

Jumalan hulluus on ihmisiä viisaampi ja Jumalan heikkous ihmisiä voimakkaampi” (Raamattu 1. Kor. 1:25) ja lopuksi

Tämän maailman viisaus on näet Jumalan silmissä hulluutta” (Raamattu 1. Kor. 3:19.)

Houkka ottaa kirjaimellisesti nämä apostolin sanat, hän korostaa näiden kahden maailman vastakohtaisuutta: maailman ja Jumalan maailman järjestystä. Viimeksi mainitussa arvojärjestys kääntyy päinvastaiseksi eli maalliset arvot kääntyvät nurinpäin. (Ware 2006, 273–274.)

Houkka paljastaa ristiriidan kristillisen totuuden ja maailman järjen, sekä moraalikäsitteen välillä. Tämän takia houkka pilkkaa maailmaa. Houkka taistelee arvojen pääläelleen kääntämisen puolesta. Jumalan valtakunnassa perspektiivi vaihtuu vastakohtaiseksi, pyramidi asetetaan kärjelleen. (Ware 2006, 275.)

Houkka on hyvä esimerkki katuvasta ihmisestä. Hän on elävä todiste antimaailmasta. Hän on ottanut omakseen Kristuksen autuuden elämällä todeksi ”kääntöpuolen maailman”. (Ware 2006, 275.) Houkat samaistuvat Kristuksen kärsimyksiin. Nöyryytyksen vapaaehtoisessa etsimisessä piilee motiivi, houkka haluaa tulla niin pitkälle kuin mahdollista yhdyttyksi Kristuksen kärsimyksiin. He eivät pilkkaa ihmisiä, vaan näiden onnen harhoja, joita ihmiset tavoittelevat. Huvit ja viettelytykset eivät tyydytä heitä, vaan ne kasvattavat sielussa yhteyttä Jumalaan. Aitoon houkka -kilvoitukseen kuuluu halu auttaa muita taistelemaan paha vastaan. (Berglund 1993, 14.)

Houkka samaisti itsensä halveksittuihin, onnettomiin ja rakkautta vaille jääneisiin ihmisiin. (Hakkarainen 2009, 204). Houkkien elämäntarinat ovat täynnä lisäyksiä, lainauksia ja liioittelua. Tosiseikkoja mielenkiintoisempaa on se, että mikä on ollut houkkien ”funktio” eli mihin heitä on tarvittu. Houkkien radikalismi tuo arvaamattomuutta ortodoksien aina toistuviin perinteisiin. Houkat pyrkivät huomaamaan milloin kirkon perinteestä oli kadonnut sen ydin, niin ettei tilalle tullut tärkeyden halu ja tekopyhyys. Tällä tavalla houkat olivat riippumattomia kirkon auktoriteetista, luostareista ja papistosta. (Berglund 1993, 6.)

Houkkaa eivät ohjaa lait, vaan Jumalan ääni, vain Jumalan ääni sydämessä. Hänelle ovat tärkeitä ihminen, eivät säännöt. Pilkatessaan hän riisuu tekopyhyydeltä sen naamiot. Houkka uskalsi sanoa, ettei keisarilla ole vaatteita. Hän käyttää shokkimenetelmiä. Hän ei tee pilkkaa Raamatusta eikä ivaa sakramenteja. Hänen pilkkansa kohdistuu itsetyytyväisiin kirkkoruhtinaiisiin ja tavalliseen kirkkokansaansa, jotka kuvittelevat, että heille riittää ulkoa päin katsottu kristillinen tapakulttuuri rituaaleineen, ilman syvempää merkitystä. Houkan protesti on vapauttava ja luova, ei tuhoava. Hän tuo maailmalle rauhan. Tässä maailmassa houkka voidaan nähdä lopunajan hahmona, viestintuojana. (Ware 2006, 276–27.)

2.3.1 Houkkien erityiset armolahjat

Maalaan houkkia kokonaisuutena ja heidän kilvoitteluaan, jossa armolahjat ovat yksi osa heidän persoonaansa. Pyhittyessään heillä ilmenee erityisiä armolahjoja. Eräs tie pyhitykseen on rukous. Olen visuaalisesti tulkinnut erityisesti rukouksen armolahjaa maalauksissa.

Houkilla oli ennalta näkemisen lahja. He paransivat sairaita ja ajoivat ulos riivaajia. Ihmiset hakivat heiltä siunauksia. Houkille oli tyypillistä moittia hurskaita ihmisiä ja lisätä heihin näin nöyryyttä, sekä toisaalta suhtautua lempeydellä syntisempiin. Pyhä Simeon keskusteli pahojen henkien riivaamien kanssa, hän jakoi kärsimyksen heidän kanssaan ja imitoi heidän käyttäytymistään. Hänen metodinsa oli riivattujen asemaan asettumisen rakkaus. Simeon paransi monia rukouksella. Pyhä houkka oli myös yhteisönsä elävä omatunto. (Hakkarainen 2009, 205.)

2.3.2 Kilvoittelu ja houkat

Kilvoittelu on pyrkimystä Kristillisten elämänarvojen ja opetusten jokapäiväiseen harjoittamiseen. Kilvoittelu on myös pyrkimystä yhteyteen Jumalan kanssa. Kilvoitteluharjoituksista käytetään nimitystä askeesi. Askeesi on oman tahdon sopeuttamista Jumalan tahdolle. Se on fyysistä pidättäytymistä ja vapaan tahdon käyttämistä sielulle pelastaviin valintoihin. (Arseni 1999,147.)

Idän kilvoitteluelämä korostaa mietiskelyä, eristäytymistä ja vaikenemista. Pyhimpiä ovat ne, jotka rukoilevat yksinään erämaassa. Sen sijaan houkat tekevät päivittäin, kääntävät kaiken ylösalaisin. Houkkakilvoittelu on perinteisempien asketismin muotojen vastakohta. Houkat ovat siellä missä tavallinenkin kansa. He kulkivat laitapuolen kulkijoiden kanssa, hylkiöiden ja halveksittujen kanssa siinä missä tavallistenkin ihmisten. (Berglund 1993, 6.) Siinä missä munkit varustivat ”hyvän linnaketta” vahvaksi ja kestäväksi, houkat taistelivat eturintamassa kaikin mahdollisin asein pahaan vastaa. (Ware 2006, 274–275).

Muita kilvoittelun muotoja ovat: pylväskilvoittelijat, jotka olivat alkujaan Syyriasta. (Munkki Serafim 2002,89) Eräät vetäytyivät erämaiden hiljaisuuteen, jotkut vaelsivat. Luostareissa kilvoiteltiin ja mietiskeltiin. Toiset vetäytyivät erakkomajoihin lähelle luostareita.

2.3.3 Askeesi

Askeesilla ei tarkoiteta vain kristinuskossa olevia ihmisiä, vaan se on kaikille yhteinen ja olennainen elementti, jotka harjoittavat uskoa. Askeesi, askesis kreikkalainen sana tarkoittaa harjoitusta. Askeesi ja kilvoitus tarkoittavat samaa asiaa. Askeetit ovat ihmisiä, jotka paastoavat ja rukoilevat yksin. Yleensä he ovat luostarin jäseniä. (Arseni 1999, 43)

Vanhasta testamentista löytyy useita henkilöitä, jotka vetäytyivät yhteiskunnasta kohdatakseen Jumalan. Näitä olivat esimerkiksi Nasiirit ja Profeetat. Juutalaisessa perinteessä tunnetaan nasiiri, henkilö, joka oli tehnyt askeettilupauksen. Nasiiri oli vihitty Jumalalle. Lupaus oli koko elämän tai määrääikainen. Nasiirit eivät saaneet leikata hiuksiaan tai juoda viiniä. Kristus oli kristillisen asketismin esikuva. Kristus paastosi 40 päivää erämaassa taistellen pahuuden voimia vastaan. (Raamattu Mat.4.1–11;4 Moos. 6:1–21; Arseni 1999 43,45.)

Kirkon perinteinen tunnusmerkki on askeesi. Simeon Uusteologi (k.1022) oli askeetti. Hänen opetusaiheensa oli askeettinen kilvoittelu ja hengellinen taistelu. Ankarassa muodossa askeetti harjoittaa ruumiintarpeidenkuria. Askeesissa kilvoitteli valvoo ja paastoo. Hän harjoittaa lakkaamatonta rukousta ja alistuu erilaisiin kärsimyksiin vapaaehtoisesti. Lievempi askeesi- muoto tarkoittaa jostain mukavasta asiasta luopumista, kuten huvituksista ja virvokkeista. Suurimpia vaaroja kilvoittelijalla on vallanhimo, joka on pahempaa, kuin

himot ja rikkauksien nälkä. Hiljaisuus ja nöyryys ovat askeesin hyveitä. (Knuutti 2000,73 Hakkarainen 2012.)

Pyhiä hulluja löytyy myös kristillisen maailman ulkopuolelta. Suufilaisuudesta, Juutalaisuudessa, joka on mystinen herätysliike sekä Zen buddhalaisuudessa. (Ware 2006, 256.) Luonnollisesti monissa kulttuureissa harjoitetaan askeesia esim. Buddhalaisuudessa. Muiden uskontojen askeetit kuluvat sitten vertailevaan uskontotieteen alaan. Askeesin laajuuden takia, rajaan tämän koskemaan vain kristillistä ortodoksista askeesia.

2.3.4 Houkkuus yhteiskunnan sekä kirkon kritiikkinä

Tulkitsen tätä kritiikkiä maalauksissa ”Isadora” ja ”Rukous” sekä ”Kaalinpää ” teoksissa. Kun maalaan houkkia, tulkitsen visuaalisin keinoin myös samalla tätä yhteiskunnan ja kirkon kritiikkiä. Olen yhdistänyt nämä kaksi asiaa opinnäytteessäni. Sekä kunnioituksen houkkien kilvoitusta kohtaan, eli todellista uskoa sekä ristiriidan.

Ensimmäisinä vuosisatoina Jeesuksen ristiinnaulitsemisen jälkeen ei ollut sijaa houkkudelle. Tuolloin yhteiskunnan hallitsevat luokat pitivät kristittyjä hulluina. 300-luvulla Bysantin aikoina, alkoi esiintyä houkkuutta. Islamin ajan kaudella houkkuudella ei ollut sijaa, koska se vaati kristillistä yhteiskuntaa ironisoivan ympäristön. (Ware 2006, 277.)

Venäläisen houkkakilvoittelun kulta aika oli 1400–1650 luvut. Venäjän kirkon elämä on kautta aikain ollut läheisissä suhteissa hallitsijoihinsa ja valtioon. (Knuutti 2000,34) 1600-luvulla patriarkka Nikonin reformit määräsi uuden opin. Kansalaisten usko jäi sen alle puristuksiin. Pietari suuri määräsi houkat töihin, tai luostariin. Vuonna 1732 annettiin käsky, jonka mukaan kiellettiin päästävästä houkkia kirkkoon. Venäjän patriarkka valitti, että houkat häiritsevät jumalanpalvelusta. Houkkia saattoi olla samassa kirkossa jopa kymmenen. Kaduille alkoi ilmestyä paljon houkkahuijareita. Heitä houkutteli houkkien suuri suosio ja vaikutusvalta. Pyhät hullut olivat itsessään paradokseja. Oli vaikeaa erottaa huijarit, oikeista Kristuksen tähden houkista. (Berglund 1993, 8,9,14.)

Houkka Simeoni istui pitkänäperjantaina (jolloin lihan syöminen oli kiellettyä paastosäännön mukaan) kirkon rappusilla olallaan makkaranauha, joka muistutti diakoniapukuun kuuluvaa olkanauhaa, eli oraria. Houkka parodioi kansaa siunaavaa piispaa, joka piti kädessään kolmihaaraista kynttilää. Hän piti kädessään kolmihaaraista hiilihankoa. (Berglund 1993, 6.)

Houkka saattoi sanoa Tsaarille sellaista, josta tavallinen kansalainen menettäisi henkensä. Vallanpitäjät kysyivät usein neuvoa houkilta. Houkka Vasili Moskovalainen torui jopa Tsaari livana Julmaa hänen julmuudestaan. (ortodoksi.net 2011d.) Munkki Serafim sanoo osuvasti

houkista kirjassaan Kerubin silmin näin: *Kristillisen asketismin protestiluonnon viimeinen vaihe* (Munkki Serafim 2002, 69).

Tänä päiväkin venäjällä kuulee kertomuksia pyhistä hulluista. Lähellä Pietaria elää houkka nimeltään Ljuvov. Hän oli ennustanut, että vuodet 1992 ja 1993 ovat vaikeita. (Berglund 1993 ,14.)

3 Opinnäytetyö ja maalaukset

3.1 Työskentelytapani opinnäytetyössäni

Houkka-teokseni saivat alkunsa, kun aloin tutkia kirjallisia tekstejä houkista. Maalausteni lähtökohta on kirjallinen. Se tarkoittaa sitä, että olen ottanut selvää houkkien elämästä ja heidän elämäkerroistaan. Opinnäyteraporttiini löysin paljon kirjallista materiaalia ja heidän kilvoittelustaan. Käytin paljon ortodoksi.net sivustoa, josta löysin monet pyhät. Pääasiassa olen käyttänyt neljää kirjaa: Kerubin Silmin 2002, kirjoittanut Munkki Serafim. Sisäinen valtakunta 2006, kirjoittaja Kallistos Ware. Pyhä Autuas Ksenia Pietarilainen, 2003 kirjoittanut nunna Ksenia. Ortodoksia 42, 1993 julkaisijana Ortodoksisten pappien liitto. Otin myös ikoneista viiteitä maalauksiini. Esikuvia maalaustaiteessa minulle ovat Marc Chagall, Vincent van Gogh, Egon Schiele sekä Frida Kahlo. Erityisesti Schielen viivan käyttö hänen töissään on ollut innostava. Chagall on innostanut mielikuvituksen käyttöön omassa töissäni.

Elämäntarinat alkoivat kiehtoa, näin pääni sisällä kuvina tapahtumat. Syvennyin tutkimaan houkkien tapoja, kilvoittelua sekä sen tematiikkaa. Lähtökohta työn tekemiselle oli yksittäisten houkkien elämänkerroista kootut ihmiset. Aloitin Pyhä Ksenia Pietarilaisella ja Simeon Emesalaisella. Pikkuhiljaa maalatessa alkoi muodostua persoonia houkista ja heidän kilvoittelutavoistansa. Elämäntarinoista tuli ideat maalaukseen, johon yhdistin houkkuuden erityispiirteitä sekä houkkien persoonallisia piirteitä. Päätin, että tein houkat yksin maalaukseen, koska he olivat yhteiskunnan ulkopuolella, vaikka olivat osa kaupunkielämää.

Yritin pitää silti pääpainon maalauksessani, houkkien kilvoittelun tulkinnassa. Nämä kaksi asiaa vuorottelevat, eli houkkien persoonalliset henkilöt, joista luin elämäkerroista, kilvoitteluelämä ja omat tulkinnat näistä kahdesta elementistä. Samalla alkoi hahmottua nimet melkein jokaiselle houkalle. Opinnäytetyöni kehittyessä sisällöllisesti, tuli muutakin mukaan, kuin houkat. Maalasin myös yhden serafin sekä erakon.

Rakensin jokaiselle houkan figuurille omat ominaispiirteet maalauksiini. Esikuvat näihin ovat Pyhä Ksenia, Nunna Isadora, Andreas Konstantinopolilainen Simeon Emesalainen, Vasili Moskovalainen, jota kutsuttiin myös Nagoi alastomaksi sekä Nikolai Feodor, jota kutsuttiin kaalinpääksi.

Tapani tehdä maalausta alkaa samalla tavalla. Mietin ideaa ja etsin internetistä kuvia. Minulla on iso tiedosto, johon olen kerännyt paljon mallikuvia. Käytän niitä kuvallisina lähteinä. Toinen tapa aloittaa työ on etsimällä sopiva malli. Suunnittelen maalausta ja kysyn mallilta, sopiiko jos kuvaan heitä. Työhuoneella kuvaan heidät puhelimesta olevalla kameralla haluamaani asentoon. Valokuvat ja luonnokset ovat kuin punainen lanka, josta pidän kiinni maalatessa. Ne ovat kompassi. Mallikuvaa liioittelen, osan kuvasta jätän pois, tai lisään

jotain luonnokseen, näin se toimii eräänlaisena karttana maalaukseen. Käytän molempia, kuvia sekä luonnoksia kun maalaan. Molemmat ovat yhtä oleellisia työskentelyssäni, valokuvat ja luonnokset. En koskaan ole maalannut suoraan ilman minkäänlaista mallia tai luonnosta. Idea kehittyy luonnosten kautta ja jalostuu lopulliseen muotoon. Monivaiheisen työskentelyn kautta maalaus syvenee tunnetasolla. Toisaalta jää paljon sattumanvaraisuutta pois. Joka ei aina ole hyvä asia. Olen kompensoinut tätä maalaamalla ekspressiivisellä maalaustavalla. Kun rakenne, eli idea on hyvä voi vapaasti maalata sen mitä haluaa.

Teen luonnoksen nopeasti vesiväreillä tai musteella. Käytän myös piirtämistä niin, että piirrän suoraan isolle paperille, jonka jäljennän suoraan taulun pohjaan. Jäljentämiseen käytän vettä ja pigmenttiä. Kun vesipigmenttiseos on kuivunut toiselle puolelle piirustusta, jäljennän kynällä sen maalaus pohjaan. Maalaan aluksi temperalla ja jatkan öljymaalilla. Näin saan nopeasti käyntiin maalauksen, eikä tarvitse odottaa öljymaalin kuivumista. Tempera sopii tapaan maalata nopeasti. Käytän temperan pigmenttien sidosaineeksi kanamunaa, pellavaöljyä ja vettä. Suhde on 1/3. Kun käytän öljymaalilla, notkistan maalin liuoksella, jossa on pellavaöljyä ja dammarhartsia.

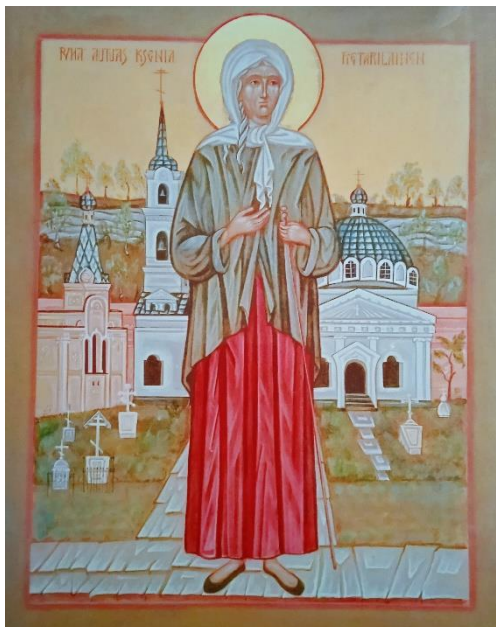
En koskaan maalaa elävästä mallista. Jonkun ihmisen läsnäolo häiritsee maalaamista. Siksi käytän kuvia. Kun työskentelen, maalaan ekspressiiviseen tapaan. Valokuvaaminen, luonnokset ja piirtäminen on aikaa vievää. Maalauksen ideat vievät paljon aikaa ja saatan kehittää niitä useita kuukausia. Itse maalaus on nopeaa työskentelyä. Työni ovat kookkaita, 100–200 cm. Käytän cotton field -kangasta ja pohjustusaineena käytän jänisliimaa ja gesso. Maalaan aluksi temperalla, koska se kuivuu ja sopii nopeaan maalaustapaani. Mikäli käytän alusmaalausta, se on aina temperavärillä. Jatkan maalausta sen jälkeen öljyväreillä. Tapani maalata on piirrosmainen, eli maalaan piirtämällä. Käytän pieniä pensseleitä, jotka ovat pyöreitä sekä laakamallisia isoja pensseleitä. Vuorottelen isoa maalausjälkeä ja pientä piirrosmaista maalausta.

3.2 Maalaukset

3.2.1 Ksenia, maailmalle kuollut

Kun aloin maalata ensimmäistä houkkataulua, valitsin Ksenian. Hänestä löytyi heti paljon kirjallisia lähteitä. Luin hänen Pyhä Autuas Ksenia Pietarilainen -kirjan 2003, jonka on suomentanut Nunna Ksenia Lintulasta. Internetistä löytyi paljon tietoa Kseniasasta. Hän on suosittu Pyhä ikoneissa ortodokseilla. Minulla on tämä Ksenia ikoni omalla seinälläni (kuva4.) Minulla on suhde tähän ikoniin ja se on alitajuisesti vaikuttanut maalausprosessiin.

Sain tämän Ikonin ystävältäni Lintulan luostarissa, kun läksin talkootöistä. Ikonissa on kuvattuna Ksenia miesten takki päällä. Hän käytti aina punavihreitä asuja. Taustalla on Pietarin kirkko.

Kuva 4. Pyhä Ksenia Pietarilainen. Kuvaaja Anne Puronmaa

Ksenia Pietarilainen oli 1700 L – alkupuolella elänyt venäläinen nainen, jonka nimi oli alun perin Ksenia Grigorjevna Petrova. Hänen miehensä oli nimeltään Andrei Feodor, sotilasarvoltaan eversti, joka palveli hovilaulajana. Ksenia menetti äkillisesti miehensä 26 vuoden ikäisenä. Hän suri miehensä poismenoa suuresti. Ksenia tajusi elämän rajallisuuden ja päätti alkaa Kristuksen tähden houkaksi. Hän lahjoitti omaisuutensa köyhille. Talonsa hän lahjoitti Paraskeva Antonovalle. Tämän takia sukulaiset kutsuivat lääkärin tutkimaan nuoren lesken, koska epäilivät hänen menettäneen järkensä. Lääkäri totesi Ksenian täysin terveeksi ja sai tehdä omaisuudelleen mitä halusi. Ksenia pukeutui miehensä punavihreään upseerin asepukuun ja lähti asumaan Pietarin kaduille. Ksenia halusi, että häntä aletaan kutsumaan miehensä nimellä Andrei Feodorviksi. Hän kertoi ihmisille, että hän oli kuollut, mutta hänen miehensä elää. Öisin hän rukoili ja piti Jumalanpalvelusta pellolla, kumartaen kaikkiin ilmansuuntiin. Päivin hän vaelteli. Kun Ksenian asepuku rispaantui käyttökelvottomaksi, hän pukeutui tämän jälkeen silti aina punavihreään asuun. Hänellä ei ollut vakituista asuinpaikkaa vaan vaelteli laitakaupungilla 1980- luvulla Ksenian haudan rukoushuone palautettiin kirkon käyttöön. 1000- vuotisjuhlansa yhteydessä kanonisoitiin 9 uutta pyhää ja yksi heistä oli Pyhä Ksenia pietarilainen Ksenian hauta on Smolenskin hautausmaalla.

Hänen kuolinvuodestaan ei ole varmuutta. Eikä siitä, mihin hänet on haudattu, eikä kuolinsyytä. Ksenian kuolinaika voidaan sijoittaa 1730-luvun loppuun. Sen tarkemmaksi sitä ei voida arvioida. Hautakivessä lukee: *Jäi leskeksi 26-vuotiaana, vaelsi 45 vuotta ja eli 71-vuotiaaksi* (Hattunen 2018; ortodoksi.net. 2014; nunna Ksenia 2003, 24–40.).

Ksenian elämäkertä teki suuren vaikutuksen. Lähinnä se, miten hänen houkka-kilvoitukseensa oli alkanut. Halusin maalata sen hetken, kun hänen miehensä on kuollut. Hän oli nuori leski, kun hän päätti lähteä kilvoitukseen. Hänellä oli suru ja samaan aikaan uusi vaihe alkoi hänen elämässään. Paljon suuria tunteita.

Minulla oli piirustus työhuoneen seinällä, jossa nainen istui risti-istunnassa joku pää sylissä. Jokaisella taitelijalla on oma itse keksitty kuvastonsa, jota haluaa käyttää taiteessaan. Aloin käyttämään jo opiskeluaikana tätä irtopää- teemaa figuureissani. Tein pohjan maalaukselle. Mietin, miten toteutan tämän maalauksen. Sain idean, että laitan Ksenian maalaukseen Kristuksen pää hänen sylissään (kuva 5.) Muokkasin työhuoneen piirustusta vähän ja jäljensin sen vesipigmentti -tekniikalla maalaus pohjaan. Halusin saada sen hetken maalauksen tunnelmaan, kun Ksenia tajuaa jättävänsä maailman. Sen hetken, jolloin hän haluaa omistautua houkkakilvoitukseen. Kristuksen pää on kuvallinen symboli tästä tapahtumasta. Samalla se kuvastaa Ksenian rakkautta ja uskollisuutta Jumalaan. Symboli sopi hyvin tähän maalaukseen, koska ortodokseilla on ikoni, jonka nimi on ” Pyhä Johannes edellä kastaja ”. Ikonissa Johannes pitää Kristuksen päätä sylissä. Käytin siis ikonien kuvakieltä ja sisältöä tulkintaani. Maalasin Ksenian 27-vuotiaaksi.

Ksenian figuurin maalasin suoraan edestä, kun hän katsoo suoraan katsojaan. Halusin myös maalata Kristuksen pään katsomaan katsojaan (kuva5.) Tämänkaltainen tulkinta alleviivaa kysymään jotain katsojalta. Minusta se oli tehokas visuaalinen ratkaisu. Samalla kontakti katsojaan on suora. Halusin koko maalaukseen punavihreät värit. Ksenian ikonissa on samat sävyt. Hänen miehensä asepuke on ollut punavihreä. Maalasin Ksenian hameen ja vaatteet. En halunnut sen olevan tietyn aikakauden, joten maalasin puseron ja hameen viitteellisesti. Mietin missä oloissa Ksenia kilvoitteli Pietarissa, jossa oli paljon metsää ja lunta talvella. Tein ensin metsäisen taustan ja jätin valkoiseksi. Metsään käytin temperamaalauksella isolla pensselillä, viridianin vihreää, johon taitoin sinistä. Myöhemmin käytin metsään öljymaalaa tehostaakseni vihreää väriä. Valkoinen ei toiminut taustassa ja maalasin laimean vihreän sävyisellä temperavärillä koko taustan. Näin värit olivat tasapainossa.

Kun aloin maalata Ksenian kasvoja tuli ongelmia. Pyyhin ensimmäiset kasvot pois ja se harmitti. Hain sitä samaa ilmettä kasvoissa, koko maalauksen ajan. Lopulta alistuin siihen ajatukseen, että en saa takaisin sitä ensimmäisen kasvoista kuvastuvaa tunnelmaa. Ongelmia tuli myös kasvonpiirteistä. Olin ottanut kuvat luonnokseen omista kasvoista. Se häiritsti

jonkin verran koko maalausprossin ajan, koska tässä maalauksessa en halunnut käyttää omaa kasvokuvaa. Yritin etäännyttää omat piirteeni mahdollisimman paljon. Mietin miltä Ksenia olisi näyttänyt. Ikonissa hänellä oli ruskeat silmät, mutta halusin vihreät silmät, koska se sopi visuaalisesti maalauksen väreihin. Ikonissa hänellä on ruskeat silmät ja valkoinen huivi päässä. Aluksi ei ollut tarkoitus maalata sädekehää Ksenialle, mutta päätin tehdä, koska se sopi hyvin vihreään taustaan. Se sopi myös teemallisesti Ksenian maalaukseen. Sädekehä viittaa pyhitettyihin ihmisiin ikoneissa.

Suomessa ”pyhä”, joka tarkoittaa alkujaan erotettu, merkitty, rajattu. Sanana pyhä tarkoittaa myös pyhyyttä, jota pidetään näkyvän eli maallisen elämän vastakohtana. Pyhitetyllä alueella tarkoitetaan kunnioituksen ja koskemattomuuden vaatimuksia. Käsitys pyhästä vaihtelee uskonnollisen perinteen mukaan. Kirkko käsittää, että jokainen ihminen heijastaa jossain määrin pyhyyttä. Katolinen kirkko on määritellyt pyhyiden. Congregation de causis sanctorum on virasto, jonka tehtävänä on tutkia pyhimykseksi julistettavan ihmisen edellytyksiä. Suomen kirkossa on työryhmä, jonka tehtävä on tutkia jonkin ihmisen kanonisointia. Se tarkoittaa henkilön liittämistä pyhien joukkoon. Työryhmässä selvitetään täyttääkö henkilö tietyt kriteerit. Tässä lyhyesti muutama kriteeri: henkilö tekee yleisesti hyvää. Saa aikaan muutoksen, jota voi kutsua ihmeeksi. Pyhä on kärsinyt marttyyrikuoleman tai ollut ankarasti vainottu. Kirkko pitää pyhän saavutuksia esimerkillisinä ja kunnioitusta herättävinä. (Knuutti 2000,15; Metropolilta Arseni 2022, 1–5.)

Halusin tulkita maalaukseen Ksenian pyhyyttä. Siksi siinä on paljon symboleja pyhydestä, sädekehä ja Kristuksen kasvot. Maalasin vielä visuaalisena elementtinä punaiset kynttilän liekit, jotka ovat vihreällä taustalla. Ne kuvastavat kirkossa olevia tuohuksia, jotka ovat rukouskynttilöitä. Maalasin myös Pyhän hengen kyneleet Ksenian kasvoille. Tulkitsen sen maalauksessani niin, että joku on kokenut jotain pyhää. Itku ei tule surusta tai ilosta. Siksi tämä itku on punaista. Samalla silmissä näkyy valtava onni ja valppaus. Musta silmä tarkoittaa maalauksessa sitä, että hän luopui maallisesta, asunnosta, avioliitosta, suojasta, rahasta ja astui Jumaliseen johdatukseen. Hän hymyilee ja se kertoo autuudesta. Mielestäni tämä maalaus muistuttaa eniten ikonia asennoiltaan, joka on jähmettynyt ja pysähtynyt.

Kuva 5. Ksenia, maailmalle kuollut, 136 x 102 cm, öljy ja tempera kankaalle, 2020–2022

3.2.2 Rukous

”Rukous”- maalaus teokseeni on esikuva nimeltään Simeon Emesalainen. Hänestä oli paljon tietoa kolmesta kirjasta, joita käytin lähteenä. Hänestä ei ole ikonia.

Kaikkein kuuluisin pyhä hullu, oli 500-luvulla vaikuttanut Simeon Houkka. Hän syntyi Turkissa, sai varakkaiden vanhempien lapsena hyvän koulutuksen. Hän puhui sujuvasti sekä kreikkaa että syyriää. (Ware 2006, 262.) Hän eli 29 vuotta munkkina ja erakkona ennen kuin hän päätti aloittaa houkkakilvoituksensa (Hakkarainen 2009,203).

Oltuaan riittävän kauan erämaassa hän lähti ensin Jerusalemin pyhille paikoille. Hän koki, ettei erämaaelämällä ollut enää enempää annettavaa hänelle. Simeon kyllästyi pelkkään oman sielunsa pelastamiseen. Simeonilla oli valtavasti hulluja tempauksia. Kaupungissa hän otti tunkiolta kuolleen koiran ja satoi sen jalastaan kiinni itseensä. Kun lapset näkivät tämän: ”Hei, täällä on hullu abba (isä)”. Eräs diakoni sääli likaista Simeonia ja päätti viedä hänet kylpylään. Simeon innostui ajatuksesta. Hän riisuutui oitis ilkosilleen ja marssi suoraa päätä naisten kylpylään. Naiset pieksivät vanhuksen ja heittivät ulos kylpylästä. Erään kerran Simeon palkattiin torimyyjäksi. Hän jakoi tavarat ilmaiseksi ja syötävät söi itse loppuun. Kirkossa hän sammutti alttarin kynttilät kesken liturgian. Sen jälkeen Simeon juoksi lukukorokkeelle ja viskeli pähkinöillä seurakunnan naisia. Simeon teki salaa hyviä tekoja, esimerkiksi hän rikkoi viinikannun, mutta samalla pelasti juojat käärmeeltä. Kerrotaan tytöistä, jotka alkoivat laulaa munkkia rienaavia lauluja. Tyttöjen silmät alkoivat yllättäen karsastaa, he huusivat Simeonin auttamaan. Simeon suuteli tyttöjen silmiä, jolloin he paranivat. Harhaoppisia ja huorintekijöitä tuli uskoon. (Berglund 1993 6,7; munkki Serafim 2002, 70–71.)

Pureuduin Simeonin sisäiseen olemukseensa, hänen tarinaansa. En ajatellut Simeonin ulkoista olemusta vaan halusin hänestä hyvin ristiriitaisen figuurin maalaukseen. Mietin, miten saisin maalaukseen tulkinnan näistä elementeistä. Kuolleesta koirasta, rukouksesta, munkkikaavusta ja Simeonista sekä hänen leikkisästä persoonallisuudestaan. En saanut visuaalisesti toimimaan mielikuvaa kuolleesta koirasta. Se roikkumassa vyötäröllä? vai jalan vieressä? Miten saan rukouksen myös tähän toimimaan. Mikään ajatus näistä ei toiminut. Jätin kuolleen koira pois.

Koska Simeon kävi kirkossa, sain idean ortodoksisesta rukousasennosta, jossa pappi rukoilee alttarissa liturgian aikana. Kukaan muu ei kirkossa käytä tätä asentoa rukoukseen. Minua puhuttelee houkkien salainen rukouselämä, joka kuuluu houkkakilvoitukseen. Ajattelin tilannetta, jossa Simeon rukoilee taivasta kohden yksin. Kenenkään tietämättä, ilman muita ihmisiä. Hän yksin Jumalan kanssa. Tästä sain idea Simeonista rukoilemassa yksin.

Katakombien seinämaalaukset ovat jo 100-luvulta. Katakombien kattoihin ja seiniin maalattiin fresko ja liimaväritekniikalla kuvia. Maalaukset olivat varhaiskristillisiä vertauskuvia ja symboleita. Aiheita otettiin vanhasta ja uudesta testamentista sekä pakanauskonnoista. (Arseni 1995,13,14)

Kuva 6, Nooa kuvattuna katakombeissa. Varhaiskristillinen taide. Wikipedia

Maalasin kokovartalomaalauksen, koska pidän enemmän isoista figuureista maalatessa. Taulusta tulisi iso, pohja 206 cm x 115 cm.

Houkalla on salainen rukouselämä, jota he eivät paljastaneet muille ihmisille. Heidän tehtävänsä, siis heidän kilvoittelunsa tapahtui yhteiskunnassa. (Ware 2006, 272.)

Valitsin ensin mallin, joka tuli ensimmäisenä mieleeni, kun mietin Houkka Simeonia. Hänen persoonansa kuvastaa värikästä Simeon houkkaa. Hän oli täydellinen malli maalaukseni. Valitsen ihmisen tai kuvan maalausidean pohjalta. Kuvasin mallin työhuoneellani ja asettelin hänet haluamaani rukousasentoon. Ajatus oli kypsynyt myös mudasta. Halusin laittaa Simeonin vartaloon mudasta tehdyn ristinmerkin. Se oli symbolinen ele kritiikistä kirkkoa kohtaan. Houkat kritisoivat leikkisästi ja lapsellisesti kirkon aina toistuviin perinteisiin. Mudalla on myös toinen merkitys. Olemme tulleet maan tomusta ja sinne palaamme. Ihmisen alkuaineet ovat samat kuin maalla. Sama kemiallinen koostumus. Houkka rukoilee käsissään maan tomua. Hän muistaa samalla kuka on luonut hänet. Lopulta houkka tulee itsekin maaksi. Halusin siis syvemmän merkityksen. Monet houkat olivat ruokottomia ulkoiselta olemukseltaan.

Tein pigmentistä ja öljystä vellin, jolla laitoin mallin vartaloon ristin. Valokuvan pohjalta maalasin nopean luonnoksen vesiväreillä. Koko A4. tulkitsen tilannetta niin maalauksessa, että houkka sotki mudalla ristinmerkin itseensä.

Maalasin kokovartalomaalauksen koska voin paljon paremmin työskennellä ison maalauksen kanssa (kuva 7.) Maalaus on silloin fyysisempää. Taulusta tulisi iso, pohja 206 cm x 115 cm. Siksi maalasin pienellä pensselillä suoraan ääriviivat luonnoksen pohjalta. Olin aikaisemmin tehnyt kasvoista tutkielman guassivärillä. Käytin tätä luonnosta, kun maalasin kasvoja maalaukseen. Valitsin asennon, jossa katsoja näkee suoraan figuurin eli suoraan edestä.

Simeon oli rukoillut jatkuvaa rukoista autiomaassa ja hän jatkoi sitä myös kaupungissa ollessaan. Tämän lakkaamattoman rukouksen avulla hän saavutti mielenrauhan eli sisäisen vapauden. Se oli ruumiillista ja henkistä. Tätä tilaa kutsutaan apatheian himottomuuden tilaksi. (Ware 2006, 271)

Halusin tulkita Simeonin olemusta ja samalla pyhyttä sekä hänen rukoiluaan. Maalasin ensin koko munkin kaavun, koska Simeon kulki munkinkaavussa. Hän oli monta vuotta kilvoittelijana erämaassa. Nähdäkseni ei tarvitse kuvata täysin alastonta ihmistä, koska sukupuolielimet vievät yleensä huomion ensimmäisenä figuurissa. Myöskään kirkon tradition kannalta ei ole aiheellista laittaa sukupuolielimet näkyville, ellei se ole täysin oleellista.

Maalasin aluksi taivaan vaalealla okralla, melkein keltaisella temperalla. Se ei toiminut liian keltaisen värin vuoksi. Piti miettiä toinen tapa ilmaista luomatonta valoa, kuin väri. Valo tarkoittaa tässä pyhää valoa. Maalasin peittoon okran, tein pelkän sädekehän ja keltaista väriä hiuksiin ja käsiin viitteellisesti. Sädekehä maalataan uskonnollisuudessa kontekstissa merkitsemään pyhiä ihmisiä. Ikoneissa Kristus maalataan aina sädekehässä, kysymyksessä on luomaton valo. Jumalan valo. Pyhät ihmiset loistavat tätä luomatonta valoa. Otin ikoneiden muotokielestä sädekehän, jolla tulkitsen. Sädekehä on myös maalaustekninen valinta.

Munkeilla on oma käsityksensä rukouksesta. Voimakkain rukous ei sisällä sanoja ja se tapahtuu hiljaisuudessa. Silloin kokee vain Jumalan läsnäolon. Munkit käyttävät myös Jeesuksen rukousta jatkuvana rukouksena ja harjoituksen tuloksena pääsee hesykastia -tilaan. Se tarkoittaa tilaa, jossa rukous on koko ajan sydämässä, vaikka munkki suorittaa töitä, tai palvelee muita. Hiljaisuuden tila on munkin sielussa ja munkkia sanotaan hesykastiksi. Tällaisessa tilassa pystyy näkemään luomatoman valon. Tällä tarkoitetaan Jumalan valon näkemistä, joka on aineetonta. Tällainen valo on kaikkea kirkaampi eikä ole fyysistä ainetta. (Gothini 2006, 108–113.)

Tässä maalauksessa käytin aluksi munkkikaavussa ruskeaa temperamaalausta. Siirryin käyttämään sen jälkeen öljyvärejä. Halusin tuoda munkkikaavun rähjäisyyden esille sekä Simeonin keskittyneen ilmeen kasvoissa. Silmiin halusin mielisairautta kuvastavan ilmeen kuitenkin niin, että silmistä paistaa myös Jumalaa palvova ilme (kuva 7.) Figuuri katsoo kauas horisonttiin hiukan yläviistoon.

Ristinmerkin maalasin omilla käsillä, jotta saisin autenttisen jäljen. Mietin taustaa, miten ratkaisen sen. Kokeilin erilaisia vaihtoehtoja, violetista siniseen, mutta päädyin luomattoman valon tilaan. Siinä ei ole mitään väriä. Maalauksen alaosaan laitoin hiukan violettia. Simeon seisoo kuralammikossa ja sieltä kasvaa joitain kasveja. Kuvittelin autiomaata ja niiden kasveja. Munkkikaavun alaosaan olen laittanut jalat punaisella. Punainen väri tuo muut sävyt paremmin esille. Olen maalannut kehon niin että piirrosmainen jälki tulee maalauksessa paremmin esille. Käytän tässä maalauksessa aika niukkaa värimaisemaa, mutta kun tarkastellaan tarkemmin siellä, on paljon erilaisia sävyjä. Olen tyytyväinen Simeonin olemukseen. Sain hyvin tulkittua hänen persoonansa. Hain kontrastia väreillä mm. munkkikaavun ja taivaan välillä.

Kuva 7. Rukous , 206 x 115 cm, öljy ja tempera kankaalle, 2021

3.2.3 Kaalinpää

Tähän opinnäytetyöni tauluun olen saanut innostuksen yhdestä houkkakertomuksesta. Se on kerrottu ortodoksia 42 kirjassa.

Novgorodissa elivät houkat Nikolai ja Feodor. He elivät eri puolilla kaupunkia, omilla revii-reillään. Nikolai ja Feodor tappelivat Novgorodin sillalla huutaen toisilleen: ”Pysy poissa!” Kerran Nikolai paiskasi Feodoria kaalinpäällä. Tästä juontuu nimi ”Kaalinpää”. Nimi jäi elämään venäläiseen kirkkokalenteriin, Autuas Nikolai Kaalipää Novgorodilainen. Toisinaan tapellessaan he tipahtivat jokeen. Tappeluillaan houkat irvailivat kaupungin poliittisten puolueiden taistelujia. (Berglund 1993,10.)

En lähtenyt kuvaamaan ulkoisesti houkka Kaalinpäätä, vaan hänen olemustaan houkkana. Usein houkkia piestiin ja pahoinpideltiin ja se kuului heidän kilvoitukseensa. Halusin saada sen hulluuden teeskentelyn esille tässä maalauksessa, joka on niin rajalla, ettei sitä voi erottaa oikeasta mielisairaudesta. Yritin tulkita veristä houkkaa ja mielisairautta sekä pyhää kilvoitusta. Olin aikaisemmin tehnyt luonnoksia houkista eräästä mallista, jonka olin valokuvannut kahdesta asennosta (kuva 8.) Ensin edestä ja suoraan ylhäältä päin. Mallin kasvot olivat kiinnostavat. Ne sopivat hyvin houkkamaalauksiin. Poskipäät olivat ulkonevat. Hiukan hurja ilme. Mallit valikoituvat yleensä tuttavapiiristä tai ystävistä. Tein molemmista kuvista luonnokset ja otin toisen tähän maalaukseen. Luonnoksen tein nopeasti A4- kokoiselle paperille, musteella ja valkoisella akryylimaalilla. Tein sommittelun suoraan edestä. Samalla tavalla, kuin perinteisessä muotokuvamaalauksessa.

Kuva 8. luonnos

Houkat ilveilivät ja järjestivät kaupungissa näytösluontoisia tappeluita. Tein luonnoksesta vielä piirustuksen, jonka jäljensin suoraan tauluun temperavesiseoksella. Valitsin punaisen eri sävyjä. Karmiinin punaista sekä ruskean ja mustan eri sekoitusta, koska houkka oli verissä päin tappeluista. Tulkitsin ruskean värin niin, että se oli kuivunutta verta. Maalasin myös ruhjeita houkkafiguuriin (kuva 9.) Tämän maalauksen tein nopeasti valmiiksi. Kahdella maalauskerroksella. Tässä maalauksessa on käytetty vain temperamaaleja. Vain silmissä olen käyttänyt öljyväriä, että olen saanut heti mustan vaikutelman. Temperaväreillä joutuu maalamaan monta kerrosta ja siksi käytän myös öljyväriä. Tausta on samalla punainen. Näillä muutamilla väreillä sain parhaan tuloksen. Houkan ilmeeseen sain juuri sen hullun kiillon, jota halusin. Olen kuvannut houkkien hyljeksintää ihmisten silmissä. Nimesin tämän houkan kaalinpääksi, sen kertomuksen pohjalta, jossa houkat tappelivat näytösluontoisesti. Halusin että Kaalinpää figuuri on alasti. Hurja ilme korostuu sekä jännittyneet vartalot.

Kuva 9. Kaalinpää, 136 x 102, 2022, öljy ja tempera

3.2.4 Nagoi, alaston

Tämän taulun lähtökohta oli mallikuva hokasta. Alkuperäinen kuva oli butoh- tanssijasta, jonka otin internetistä. Kuvassa oli hyvä liike ja kasvot. Halusin kuvata hokan liikettä (kuva 10.) Hän kumartuu eteenpäin, kuin syöksyen johonkin. Vartalo kaartoi sivulle ja toinen käsi oli takana. Tein valokuvasta luonnoksen houkkaan paperille vesiväreillä ja temperalla.

Kuva 10, luonnos

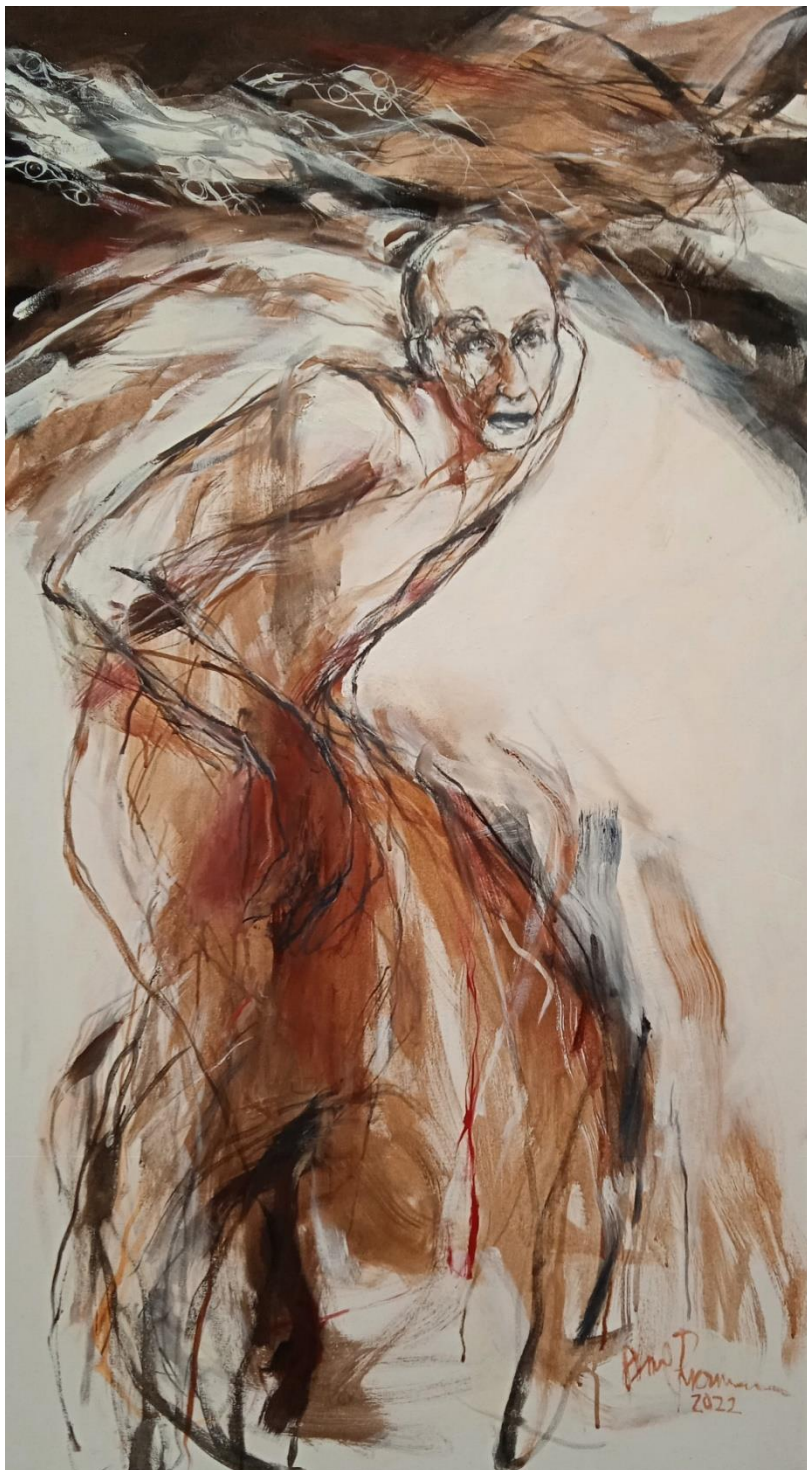
Mietin yleisesti kilvoittelun piirteitä, yksinäisyyttä, ulkopuolisuutta, rukousta ja Jumalan läsnäoloa, jonka hokat tajusivat ja elivät sen ympäröivänä. Heillä oli jotain mitä muut eivät nähneet. Houkat elivät koko ajan toisessa ulottuvuudessa, jossa on Jumala läsnä koko ajan. Mietin, miten yhdistän nämä asiat maalaukseen (kuva 11.) Houkan figuurin ja Jumalan läsnäolon. Päätin tehdä sen väreillä. Valitsin ruskean eri vivahteet. Venetsian punaisen ja poltetun umbran. Maalasin serafin silmiä, kuin viitoittamaan hokan kilvoittelua. Serafit ovat taivaallista väkeä, josta Raamattu puhuu. Maalatessa ajattelin hokan elämää. He ovat jatkuvasti yhteydessä hengelliseen maailmaan.

En halunnut laittaa vaatteita tähän houkkaan. Mielessäni näin viitan, mutta se muuttui maalatessa osaksi houkkaa ja syvensin väriä ja samoin taivaalla olevaa väriä. Sininen olisi ollut

itsestään selvä värivalinta. Päädyin ruskeanpunaiseen väriin. Tein kontrastia vaaleilla kohdilla ja sain näin hyvän dramaattisen vaikutelman. Halusin korostaa näillä värivalinnoilla maalausjälkeäni ja sen herkkyyttä. Tämä on kaikkein maalauksellisin, ei selkeitä raajoja, ei muuta kuin käsi, jota korostan visuaalisena elementtinä.

Pyhä hullu – Vasili Moskovalainen. Kirkko viettää 2.8. autuaan, Kristuksen tähden houkan muistopäivää. Hän on yksi tunnetuimmista houkista Venäjän ortodoksisessa kirkossa. Hän syntyi 1468. Kuusitoistavuotiaana hän aloitti elämänsä houkkana. Hän käveli alastomana Moskovan kaduilla. Hän ei välittänyt oliko kesä vai talvi. Vasili varasteli ja antoi ottamansa nälkäisille ja köyhille. Autuas Vasili kuoli 2.8.1557. Moskovan patriarkka Makari toimitti hautajaiset. (ortodoksi.fi. 2011b.)

Teoksen nimi viittaa tähän, Nagoi, alaston. Kun kävin katsomassa ikoni Vasili Moskova-laista internetistä, se oli juuri samankaltainen. Laiha, alaston figuuri ruskeilla väreillä. Näytti siltä, kuin ikonin houkka olisi tullut alas maalaukseen.

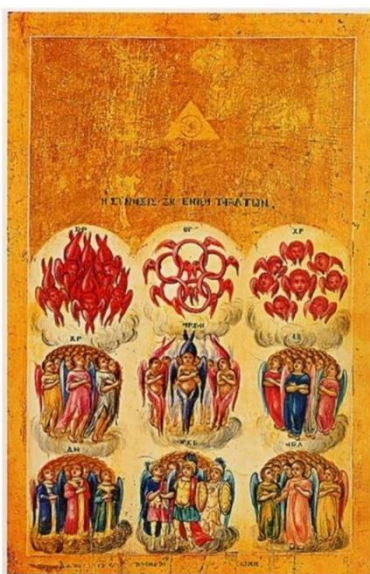
Kuva 11, Nagoi, 59 x 92, 2022, öljy ja tempera kankaalle

3.2.5 Serafi

Kun olin maalannut Nagoi maalauksen, halusin tehdä jotain muuta, kuin houkkia. Kun kävin Lintulan kirkossa, näin ikonistaasissa serafeja. Ne kuuluvat osana ortodoksista visuaalista kuvastoa. Teemallisesti se sopii houkkien maailmaan. Olin maalannut lopputyöni maalauksessa Nagoi, alastomaan serafin silmiä. Siitä sain idean tulkita serafin.

Serafit ovat taivaallisia olentoja, jotka kuuluvat hengelliseen maailmaan eli näkymättömään. Serafi tarkoittaa palavaa tulta, polttavaa tai syyttäjää. Niitä pidetään rakkauden ja valon enkeleinä. Taiteessa se on usein punainen (kuva 12.) Raamatussa sanotaan (Jes.6.2) *Hänen yläpuolellaan seisoivat serafit, joilla oli kuusi siipeä kullakin: kahdella he peittivät kasvonsa, kahdella verhosivat ruumiinsa. Kahdella he lensivät* (ortodoksi.net. 2009.).

On olemassa 9 enkeliluokkaa. Ne koostuvat kolmesta kolmikosta. Ylimpänä on Serafit ja Kerubit. Ne ovat keskenään samanarvoisia, mutta tehtäviltään ja toiminnaltaan erilaisia. Ylimpään luokkaan kuuluu myös valtaistuimet. Toinen luokka: vallat, voimat ja herruudet. Kolmikosta alimpana, eli lähimpänä ihmistä ovat hallitukset, ylienkelit (arkkienkelit) ja enkelit (ortodoksi.fi. 2011c.)

Kuva12. Kuvassa yhdeksän enkelihierarkiaa, jossa serafit ylinnä vasemmalla. Kreikkalainen ikoni n. 1700 luvulta. (ortodoksi.net. 2011.)

Maalasin yhden serafin houkka -sarjaan. Minusta se sopii todella hyvin houkkien elämään. He ovat kirjaimellisesti eläneet Jumalan johdatuksessa joka päivä. Mietin, millaiset ovat

siivekkäät, ikuiset ihmeelliset taivaalliset olennot. Serafit eivät ole enkeleitä. Niiden tehtävänä on ylistää Jumalaa. Koska serafit olivat punaisia otin suoraan ikoneista värit. Piirsin muutaman siiven paperille ja kokeilin, miten saan kuusi siipeä yhteen maalaukseen. Ratkaisin sen sillä, että laitoin siipiä lomittain. Tein pohjan, joka oli vaakatasossa. Koko oli 97x134 cm. Hahmottelin maalamalla ääriviivat serafiin. Aloitin punaisella temperavärillä. Yritin mukailla siiven muotoa. Siirryin öljymaalaukseen ja tein silmiä. En ollut tyytyväinen siiven muotoon. Maalaus kuitenkin toimi, vaikka siiven muotoa ei ollut perinteisesti maalattu (kuva 13.) Maalaus näytti, kuin pölyhuiskalta, joka oli lennähtänyt kankaalle. Olisin halunnut enemmän vastaväriä, mutta en halunnut sotkea mitään muuta sävyä, kuin punaista. Taustan maalasinkin valkoiseksi. Musta tausta olisi näyttänyt yöltä enkä halunnut sitä. Tein kontrastin mustilla viivoilla serafin siipiin. Maalauksesta tuli hauska, koska se näytti hybridiltä, joka ei ole olemassa tavallisessa maailmassa. Käänsin maalauksen toisinpäin ja sommitelu näytti paljon paremmalta. Kaapelitehtaan ripustuksessa serafi toi houkkanäyttelykoko-
naisuuteen lisää ulottuvuutta.

Kuva 13, Serafi, 2022, 134 x 97, Öljy ja tempera kankaalle

3.2.6 Isarora

Ensimmäinen tunnettu houkka oli nunna nimeltään Amma Isidora. Hän eli 300-luvulla Taidennan luostarissa Egyptissä. Isidora omaksui houkkamaisen kilvoituksen, hän kulki avo-jaloin ja verhosi päänsä räteillä, hunnun sijasta. Hän ei syönyt toisten nunnien kanssa yhdessä. Hän söi pöydästä jääneet leivän murut. Isadora joi myös pesuvettä. Hän palveli aina muita ja teki kaikkein likaisimmat työt. Nunnat pilkkasivat häntä ja pitivät häntä

mielipuolisena. Isadoran houkkakilvoitus ja sen pyhyys paljastui erään erakkomunkin kautta, joka kävi luostarissa. Munkki tajusi, että Isidora kiusaantui toisten nunnien saamasta huomiosta ja ihailusta. Hän lähti luostarista kenenkään tietämättä. Hänen elämästään eikä kuolemastaan ole tietoa. (ortodoksi.net. Pyhä Isadora.)

Tämä kertomus on innoittanut Isidora -maalaukseen. Inhimillisesti se muistuttaa etäisesti tuhkimotarinaa tai näkymätöntä/sylkykoppi-lastaperheessä. Perhe oli luostari. Isadora oli päähän potkittu, kaikkien hyljeksimä, kuten houkat olivat. Ero on tietenkin siinä, että houkat valitsivat itsensä vapaaehtoisesti.

Minua puhuttelee tarinan nöyryys, vaatimattomuus ja turhamaisuuden välttäminen. Halusin tuoda nämä houkan ominaisuudet maalauksessani esille. Tulkitsen nunnan rääsyt päässä, kirkon tai luostarilaitoksen kritiikiksi, joka oli puettu mielisairauteen. Isadora haki myös nöyryytystä, kuten juomalla pesuvettä. Halusin saada maalaukseen nämä kaikki elementit, pyhyden, nöyryytyksen sekä teeskennellyn mielisairauden ja kirkon tavat. Näin mielessäni Isadoran istumassa munkin edessä nöyränä. Tästä sain idean laittaa figuurin samaan asentoon, kuin ortodoksisessa jumalanpalveluksessa, kun pappi antaa ehtoollista seurakuntalaisille. Se symboloi samalla Jumalan eteen astumista. Ortodoksikirkon tradition mukaan kädet laitetaan ristiin ja pappi antaa lusikalla pyhän ehtoollisen. Idea oli, että hän katsoo suu auki ylöspäin, kädet ristissä juuri samalla hetkellä, kun pappi antaa ehtoollisen. Siksi figurilla on suu auki. Pappi on usein alttarissa hiukan ylempänä rappusilla ja siksi tämä asento sopi ideaan loistavasti. Koitin tavoittaa tämän hetken. Liitin kaksi asiaa eli ehtoolliseen antamisen alttarissa sekä sen, että erakkomunkki tajuaa kyseessä olevan pyhä ihminen.

Otin valokuvan omista kasvoistani missä seison kädet ristissä ja suu auki katsellen ylöspäin ja kädet rinnan päällä (kuva 14.) Halusin myös rääsyt päähän Isidoralle. Sen jälkeen tein vesi ja tussi-piirroksen paperille. Piirustus on A3-kokoa. Minusta tämä luonnos onnistui hyvin. En halunnut mitään tiettyä vaatetta hänen päälleen, koska haluan, että se ei kuvasta minkään aikakauden vaatetta. Luonnos toimii myös itsenäisenä teoksena.

Kuva 14.luonnos

Tein pohjan, joka sopi sommitelmaan. Maalasin vapaasti figuurin ääriviivat ja olin tyytyväinen luonnokseen. Halusin päästä maalauksessa lähelle luonnoksen henkeä. Näin mielessäni luostarin tummat seinät ja nunnien tummat puvut. Aluksi kokeilin valkoista taustaa, mutta se ei sopinut. En ollut tyytyväinen silmiin maalauksessa. valitsin uuden mallin, sekä silmiin että käsiin. Otin valokuvan hänestä ja näin sain haluamani ilmeen silmiin. Aukinainen suu ei toiminut maalauksessa. Halusin figuurin ilmeestä hupsun eli houkkamaisen. Hain maalatessa myös pyhyttä silmiin. Maalasin paljon kontrastia vaalean ja tumman välillä. Tällä halusin korostaa pyhän ja maallisen läsnäoloa maalauksessa. Tämä työ on tehty melkein kokonaan öljyväreillä. Figuurin vaate on tehty aluksi temperalla. Tulkitsen vaatteen nunnaluostarin puvuksi. Koska värit ovat niukat, vaalean ja ruskean eri sävyt, halusin virkistää maalausta tekemällä vaaleanpunaisen sädekehän. (kuva 15.) Tällä tavalla sain Isidoran olemukseen pyhyttä. Olen tehnyt hyvin pienillä värivalinnoilla hiuksissa, kasvoissa ja käsissä eloisammat ja korostanut näin kontrasteja. Figuurissa on odotuksen tuntua, onnellisuutta ja autuutta. Olen maalannut kasvoissa kärsimystä ja luostarielämän raskasta arkea.

Kuva 15. Isadora, 115 x 90, 2022, öljy ja tempera

3.2.7 Odotus

Valokuvasin saman mallin kuin ”Kaalinpää ” teoksen. Ajatus maalaukseen oli samasta kertomuksesta. Ehkä alitajuisesti kertomus siirtyi samaan malliin. Tässä teoksessa ei ollut kehtään tiettyä houkkaa. Ajattelin vain houkkien kilvoitusta ja käänsin kuvakulman toisenlaiseksi (kuva16.) Tähän asti houkat teoksissani ovat katsoneet ylöspäin Jumalaan, taivasta kohden. Nyt käänsin kuvakulman ylösalaisin. Kuvakulma on nyt Jumalasta alaspäin katsova. Joku katsoo ylhäältä houkkaan ja houkka katsoo ylöspäin. Luonnokseen laitoin vielä ristin houkan alle. Sillä halusin alleviivata symbolisesti houkan asemaa. Samalla se antoi sommitteluun ryhtiä

Kuva16. Luonnos

Aloin toteuttaa maalausta niin, että otin ison pohjan ja piirsin pohjan kokoisen piirustuksen. Näin saan hallittua isoa maalausta, kun mittasuhteet figuurissa ovat samanlaisia, kuin luonnoksessa. Jäljensin piirustuksen sen jälkeen temperavesitekniikalla maalaus pohjaan. Tämä on hyvä tapa, se ei sotke samalla tavalla kuin hiilipiirustus. Näin saan pidettyä pohjan valkoisena. Halusin pitää värit niukkoina, jotta valkoinen väri sekä mustan ja ruskean sävyt pääsevät hyvin esille. Maalausjälkeni pääse oikeuksiinsa.

Maalauksessa on alimmaisena risti. Houkka on sen päällä. Kuvakulma tekee sen, että kolmantena on katsoja, joka tässä tapauksessa on ns. Jumalan näkökulma. Koin maalatessa maalauksen kolmiulotteisena. Korostin sitä vielä ristin värillä, sekä houkan vartalon ruskean sävyillä

Houkille alastomuus oli hyvin tärkeää. Vaatteettomuudella oli teologinen sisältö. He olivat palanneet siihen alkutilaan, joka oli paratiisissa. Adam ei käyttänyt vaatteita. (Ware 2006, 254.)

Tein täysin alastoman houkan, joka katsoo Jumalaan kuin kysellen tai rukoillen. Halusin jättää katsojalle tulkinnan varaa. Tätä maalausta voi tulkita, miten haluaa. Risti symboloi sovittua, koska Jeesus sovitti ristillä kaikkien synnit.

”Houkka on vapaa normaaleista perhesiteistä – ’ei kenenkään poika, ei kenenkään veli, ei kenenkään isä’ – ja koditon maankiertäjä, usein karkotettu. Yleensä hän ei ole erakko, vaan elää ihmisten keskellä. Samalla hän pysyy kuitenkin jotenkin vieraana, maanpakolaisena järjestyneen yhteiskunnan reuna-alueella, hän elää maailman keskellä olematta silti maailmasta.” (Metropoliitta Kallistos Ware; Ort.net.vasili Moskovalainen.)

Tämä maalaus kiteyttää houkkien kilvoittelun. Oleellisimmat asiat ovat odotusta kahden maailman välissä. Hengellisen sekä fyysisen maailman. Kasvot ovat nyt lähempänä katsojaa (kuva 17.) Se korostaa Jumalan läheisyyttä ja taulun intimiteettiä. Jätin kädet pois, koska ne eivät toimineet sommittelussa ristin kanssa. Näin sain pyöreitä muotoja sekä vastapariksi ristin suorita muotoja.

Kuva 17, Odotus, 171 x 145, 2022, öljy ja tempera kankaalle

3.2.8 Erakko

Tutustuin kilvoittelijoiden elämään kirjallisesti esim. Serafim Seppälän kirjassa Kerubin silmin 2002. Oli luonnollista tehdä erakoista maalaus. Sisällöllisesti se käy houkkakilvoitteluun ja samalla maalaussarjaan. Esimerkiksi Simeon oli erämaakilvoittelija, ennen kuin sai Jumalalta kutsun houkkakilvoitukseen.

Hän eli 29 vuotta munkkina ja erakkona. Simeon kulki yhdessä toisen munkin kanssa, jonka nimi oli Johannes. Lähellä Jordan-virtaa he asettuivat asumaan hylättyyn majaan ja rukoilivat kivenheiton päässä toisistaan. (Hakkarainen 2009, 203.)

Tavallaan luostarilaitos, erakot ja houkat nivoutuivat toisiinsa teemallisesti tässä opinnäytetyössäni. Näistä lähtökohdista sain idean Erakko- nimiseen tauluun. Minulla oli vanha grafiikan työ, jossa olivat juuri ne värit mitä halusin tähän työhön. Ensin ajattelin tehdä ison pohjan työhöni. Huomatessani, ettei grafiikantyössä oleva figuuri eikä asento käyneet niin isoon tauluun, tein toisen taulunpohjan ja se toimi todella hyvin, 120x75 cm.

Ruumiillisen ja hengellisen harjoituksen perusta löytyy luostarilaitoksista. Askeettinen liike nousi Egyptissä ja Syyriassa 300-luvulla vastareaktion kirkon maallistumisen ja kaupunkien moraalittomuudelle. (lukio.palkane.fi). Kilvoittelussa menttiin tosiaan todella pitkälle, äärimmäisyyteen. Erakko- elämä ja varhaiskristillisuus eivät ole mitenkään tavaton yhdistelmä. Syyriassa asuivat erakot, jotka olivat kuin edelläkävijöitä ennen luostariilikettä 200–300-luvulla. Erakot juoksentelivat laumoina alasti vuoristoissa, elivät yrteistä, nuolivat kastetta kiviltä ja tulivat ulkomuodoltaan vähitellen eläinten kaltaisiksi. (Munkki Serafim 2002, 48-49.)

Erakkoja eli yksin tai parin hengen ryhmissä. He halusivat omistautua rukoukselle ja erottautua muusta maailmasta. Joskus erakon olemassaolon sai tietää, kun hän oli kuollut. He luopuivat kaikista sivilisaation eduista, ruuasta, tulesta, asuinrakennuksista. He majailivat luolissa ja vaeltelivat erämaissa. Erakkojen määrän kasvaessa, oli luonnollista, että he alkoivat laatia sääntöjä elämäänsä. Painetta tuli myös kirkon taholta toiminnan järjestäytymiseen. Näistä käytännöllisistä lähtökohdista varsinainen luostarilaitos lähti vähitellen muo-
vautumaan. (Munkki Serafim 2002,49.)

Tähän teokseen en ole rakennettu figuuriin persoonaa, kuten muissa houkkateoksissa. Lähtökohta on erakkojen elämistä kertovat yllä kuvaavat tekstit. Mietin, miten kuumassa erämaassa elävät erakot kokivat jumaluuden läsnäolon. Miten saisin sen tunteen maalaukseen, ilman näkyvää Jumalan hahmoa. Grafiikan teoksessa oli tullut virhe, eli keskellä figuurin kasvoilla oli punainen läntti. Se tuli siitä kun prässi levitti punaisen värin vahingossa. Monta kertaa, virheet teoksessa ovat juuri se, mitä sattuman kautta vahingossa tarvitsee

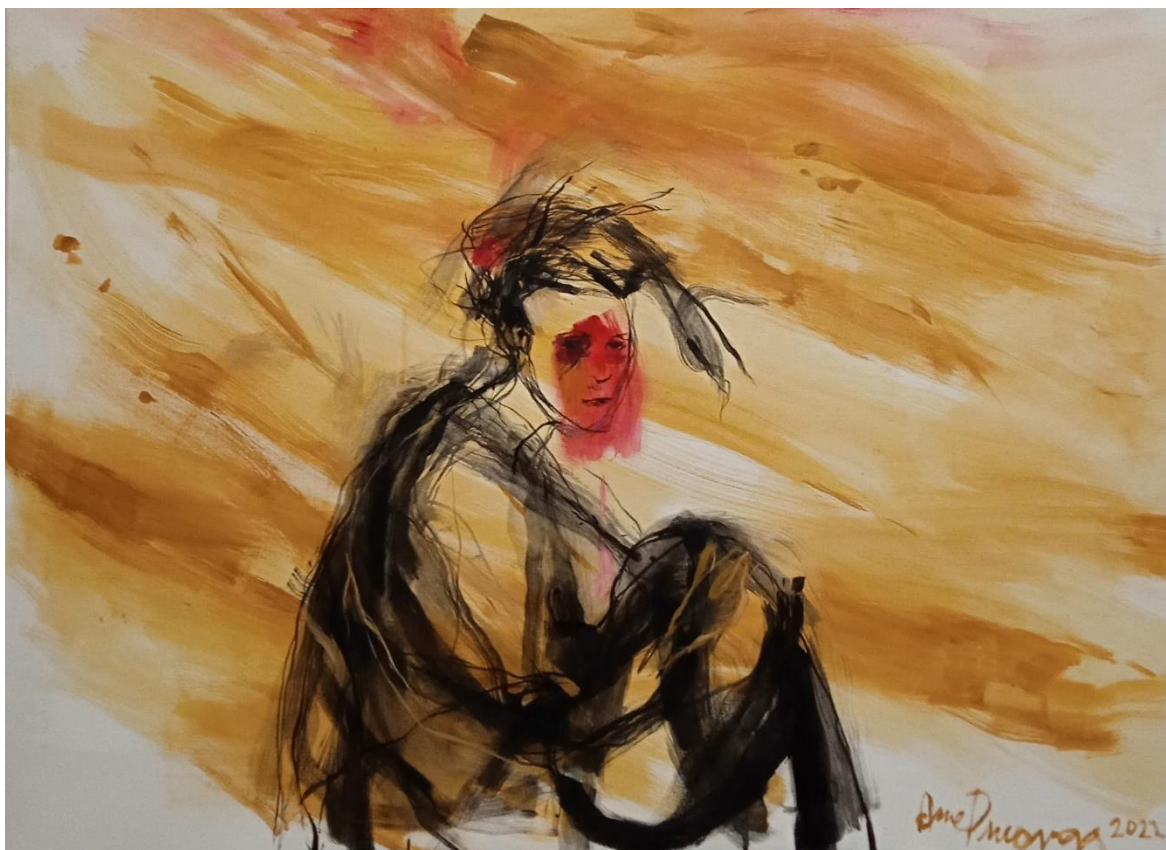
teokseen. Oivalsin että punainen läntti oli se mitä tarvitsin tulkitsemaan jumaluuden läsnäoloa. Erämaassa oli kuumaa ja autiota. Vaatteita heillä ei ollut kuin joku viiltti, jolla pidettiin kylmyys loitolla. Olen asettanut figuurin taulun reunaan, jolla voin kuvata erämaan tyhjyyttä ja autiota.

Maalauksen värit sopivat hyvin yhteen. Musta, punainen ja okra, siinä on dramaattiset värit. Käytin taustaan hiekkaa kuvaavaa okran eri sävyjä. Maalasin taustan temperavärillä, joka kuivuu nopeasti. En tehnyt värillistä alusmaalausta, koska halusin korostaa ilmaa, jossa hiekka lentää. Hiekkamyrskyä tulkitsin lentävää hiekkaa ylöspäin suuntautuvilla siveltimen vedoilla, alhaalta ylöspäin. Punainen väri on työskentelyssäni merkityksellinen väri, koska käytän hyvin niukkaa palettia töissäni. Punainen väri on perusväri, jota käytän taiteessani. Punaisella korostan tiettyjä kohtia maalauksessa. Sytyttävä väri, jolla saan muut värit syttymään. Jumalaa kuvaava väri, eli punainen on maalattu erakon kasvoilla ja hiekkamyrskyssä. Punainen väri on ollut temperalla.

Figuurin maalasin kevyillä siveltimen vedoilla mustalla temperavärillä. Pigmentin väri oli hiilimusta. Halusin, että hiekkamyrsky näkyy tulkinnassani (kuva 18.) Hiekkamyrsky symboloi maalauksessa kilvoittelijan vastuksia ja kiusauksia elämässä. Erakon figuuri istuu sivuttain myrskyssä, kuin suojaten itseään hiekalta. Kasvot ovat katsojaan päin ilmeettöminä. Halusin, ettei tunnetilat näy kasvoista, vaan että punainen väri on se, joka näkyy ensimmäisenä. Kuten erakkokilvoituksessa erakolla kuuluukin näkyä Jumalan läsnäolo ensimmäisenä. Kasvot katsovat katsojaan. Tämä asento korostaa erakon yksinäisyyttä suhteessa muihin ihmisiin. Tulkitsen sen niin, että erakko on yksin keskellä kilvoitusta Jumalan läsnäolossa, mutta näkee elämän ympärillään, vaikka hän on erillään muista.

Kädellä on aina suuri merkitys taiteessani. Käsillä voi ilmentää paljon tunnetiloja. Tässä kädet ovat rauhalliset, antamassa suojaa myrskyssä. Käsi myös kokoaa figuurin asentoa. Hiukset maalasin kevyin siveltimen vedoin niin, että se näyttää kampaamattomalta kuten erakot varmasti olivatkin.

Mielestäni onnistuin tässä teoksessa varsin hyvin, se oli helppo maalata. Käytin maalauksessa temperavärejä melkein koko maalauksen ajan. Vain mustassa käytin myös öljyväriä niin, että sain selkeää väriä kehon viivoihin, joita maalasin. Korostin kasvoissa olevaa punaista öljyvärillä.

Kuva 18. Erakko, 102 x 75, 2022, öljy ja tempera

3.2.9 Andreas, näkijä

Tämä on houkka sarjan viimeinen maalaus. Maalatessa tuli kiire ja se näkyy. En ollut tyytyväinen lopputulokseen. Halusin kuitenkin pitää kiinni ajatuksesta, jonka tämän houkan elämäntarina innosti. Luin houkan elämäntarinan Ortodoksia 42 kirjasta 1993. Näin heti kuvan mielessäni tästä taulusta ja miten toteutan teoksen. Sen jälkeen tein pohjan tähän maalaukseen.

Andreas Konstantinopolilainen oli alun perin gootti. Hän oli Konstantinopolilaisen ylimyksen orja, jonka ansiosta hän sai opiskella. Näin hän tutustui kirkkoon. Hän rakasti kirkkoa ja pyhiä kirjoituksia. Andreas näki näyn, jossa enkeli kehottaa häntä ryhtymään Kristuksen tähden houkaksi. Hän repi vaatteensa ja tekeytyi mielipuoleksi. Andreas saavutti hengellisen näkemisen lahjan, jolla hän auttoi useita kanssaihmiään. (ortodoksi.net. 2011a.)

Andreas asettui juopuneena torille pilkattavaksi. Lapset töhrivät hänet hiilellä, vetivät häntä pitkin katuja jaloista raahaten. Andreas joi lätäköstä vettä. Yritti lämmitellä koirien vieressä, mutta nekin juoksivat pois. Hän antautuu pilkan ja nöyryytyksen kohteeksi. Houkka ottaa kaiken vastaan nöyrästi ja rukoilee pahantekijöiden puolesta. Andreas näki näkyjä, pelasti ja paransi. Houkka huusi torilla nasaaliäänellä: ”Pahnaa ja pölyä, savua ja varjoja!”. Houkka istui keskellä torialuetta, jossa naiset myivät koruja. (Berglund 1993,7,8.)

Näin mielessäni miten hän oli kyykyssä lämmittelemässä koirien kanssa (kuva 19.) Maalauksessa koitan saada näkyviin hänen yksinäisyytensä. Valitsin mallin, joka oli nuori mies, hänellä oli hyvin herkät kasvot. Andreas oli aika nuori. Valokuvasin mallin kyykkyasentoon. Piirsin sen jälkeen taulunpohjan kokoon sopivan piirustuksen houkasta. Lopulta jäljensin vain kasvot. Alkuperäinen idea oli tuoda koirat tähän maalaukseen mukaan pelkällä viivalla maalattuina. Siihen ei ollut tilaa sommittelullisesti. Maalasin okran ja sinisen sävyillä temperalla pohjan. Aloin maalata öljyväreillä piirrosmaista jälkeä. Maalausjäljestä tuli hyvä. Maalasin vapaasti ja se näkyy jäljestä. Paneuduin figuurin jalkoihin. Halusin, että ne ovat likaisen näköiset ja samoin kasvot. Hain sommittelulla värit niin, että kasvot ovat tummat, vartalo on vaalea ja kevyt, jalat tummat. Näin sain hyvän rytmin maalaukseen. En vain pitänyt silmistä. Se jäi vielä kesken ja varmaan maalaan vielä tätä taulua myöhemmin. Väri- valinnoissa vaikutti se, että halusin tehdä vastaväreillä tämän maalaukseen. Taivaaseen sinistä ja vartaloon okraa. Myöhemmin muutin värit niin, että valkoista tuli enemmän ja halusin tehdä vielä niukemman skaalan väreissä. Näin herkkä maalausjälki korostuu. Sininen näkyy nyt liikaa maalauksessa. Se vie voimaa maalauksen viivoilta. Houkan kasvot ovat jäykät ja halusin enemmän sisäänpäin käännettyä surua. Halusin maalata silmät huomiota herättäviksi. En omasta mielestäni onnistunut tässä maalauksessa, se jäi kesken. Halusin rasvaiset hiukset sekä likaisen olemuksen tähän houkkaan. Tätä työtä tulen vielä työstämään näyttelyn jälkeen, päättötyössäni tämän maalauksen kohdalla.

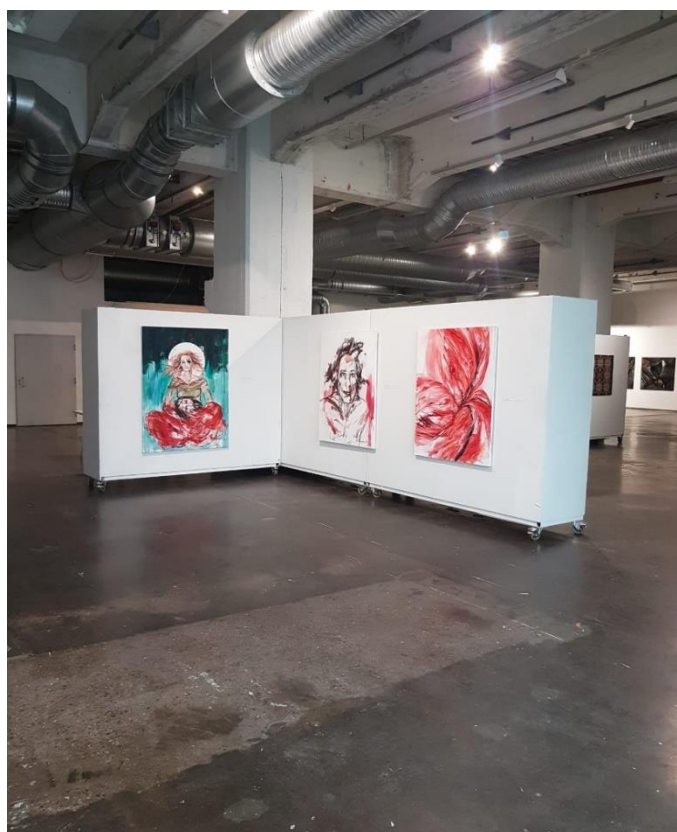
Kuva 19. Andreas, näkijä 150 x 110, 2022, öljy ja tempera

3.2.10 Ripustus

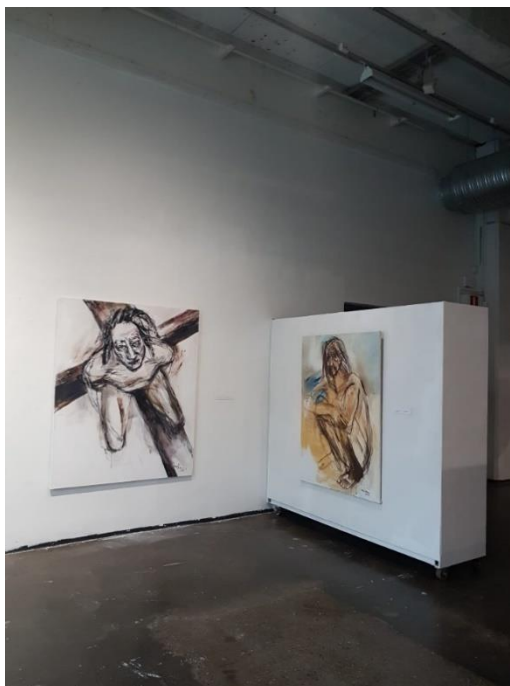
Näyttely kaapelitehtaalla, Helsingissä. Puristamo. Näyttelyn kesto 3.11. – 13.11.2022.

Koska oli kyseessä yhteisnäyttely, kuraattori pitkälti vastaa paikan valinnasta näyttelyssä. Mielestäni se oli hyvin onnistunut. Minulle valikoitui paikka, joka oli erillään muista. Näin sain ns. oman näyttelyn isoon tilaan neljälle seinälle. Ripustus palveli erinomaisesti houkkamaalausten luonnetta. Ne eivät olleet pitkässä rivissä yhdellä seinällä vaan useammalla seinällä. Näin voi katsoja keskittyä muutamaan maalaukseen kerrallaan. Maalauksia tuli seinälle 8 kappaletta. Ripustuksessa jätettiin Erakko- maalaus pois, koon takia. Se oli paljon pienempi, kuin muut maalaukset. Serafi puolestaan ripustettiin houkkamaalausten kanssa, koska se sopi teemaan ja tuki houkkafiguureja. Paikka oli siitä hyvä, että siinä oli paljon luonnonvaloa.

Tällä seinällä valitsin maalaukset värin mukaan. Punaiset maalaukset ja vihreä väri toimivat hyvin. Tällä seinällä olivat Ksenia, Maailmalle kuollut, Kaalinpää sekä Serafi.

Kuva 20. Kulma toimii ripustuksessa hyvin. Ksenia, maailmalle kuollut, Kaalinpää ja Serafi. Kuvajaaja Kari Väyrynen

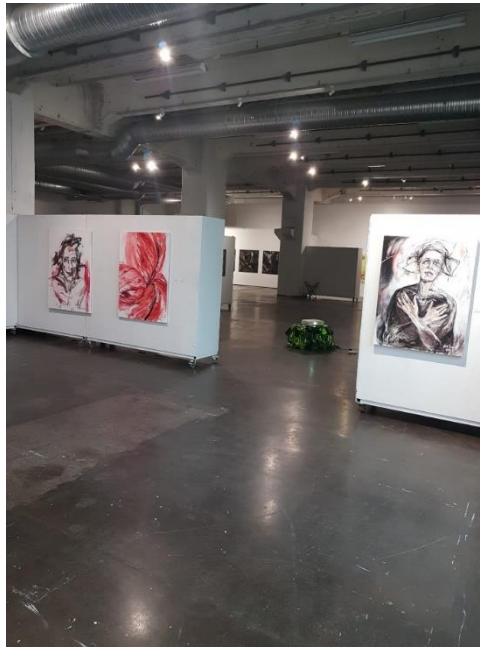
Kuva 21. Odotus ja Andreas näkijä. Kuvaaja Kari Väyrynen

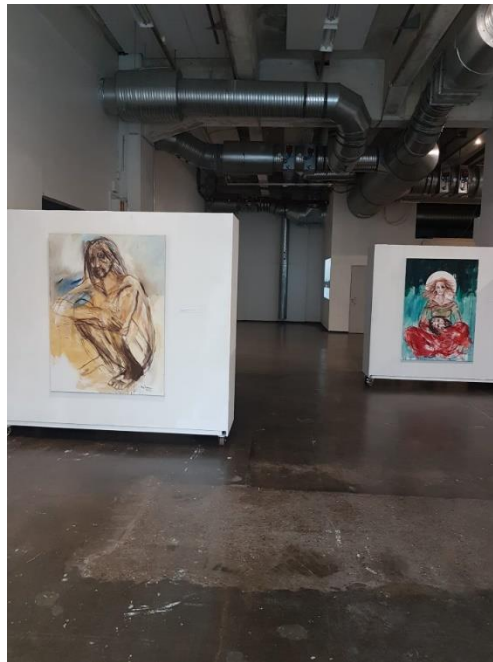
Kuva 22. Isadora ja Nagoi, alaston. Nämä taulut kävivät yhteen värinsä puolesta.

Kuva.23. Isolle seinälle valitsin isoimmat ja näyttävimmät maalaukset, tässä ovat maalaukset Rukous ja Lupaus. Kuvaaja Kari Väyrynen.

Kuva 24. Kaalipää, Serafi ja Isadora. Kuvaaja Kari Väyrynen

Kuva 25. Andreas, näkijä ja Ksenia, maailmalle kuollut. Kuvaaja, Kari Väyrynen

4 Johtopäätökset ja pohdinta

Kristuksen tähden pyhät houkat olivat opinnäytetyöni aiheena. Heitä sanottiin myös Jumalan hulluiksi. Houkat tekeytyivät mieleltään sairaiksi oman ja lähimmäistensä pelastuksen tähden. Houkkuus on ortodoksisen uskon vaikeimpia kilvoittelumuotoja. Pyhät hullut elivät ilman vakituista asuinpaikkaa. Heillä ei ollut omaisuutta. Houkat pukeutuivat omituisesti ja rikkoivat normeja ja käyttämissäntöjä.

Opinnäytetyöni on ollut tulkita maalausten kautta houkkien kilvoitteluelämää. Näihin olen saanut ideat houkkien elämäntarinoista. Näistä viisi houkkaa valikoitui innoituksen lähteeksi. Nämä houkat ovat Ksenia Pietarilainen, Vasili Moskovalainen, Andreas Konstantinopolilainen, Amma Isidora, Nikolai Novgorodilainen. Näiden houkkien elämäntarinat ovat olleet minusta kiinnostavimpia. Olen käsitellyt houkkien fyysisiä ominaisuuksia ja persoonia sekä henkistä kilvoittelua, johon on liittynyt yhteiskunta - ja kirkon kritiikkiä. Näiden kahden asian kanssa olen pyrkinyt tasapainoilemaan maalauksissa. Maalaukset kallistuivat opinnäytetyössäni kuitenkin eniten siihen suuntaan, että tulkitsin henkistä olotilaa houkkien kasvoilla sekä ruumiin kielessä. Houkka-figuureihin tuli enemmän Jumalan läsnäoloa. Luonnollisesti tulee kysymys uskonnosta ja uskosta. Hengellisyys on merkittävä osa maalauksarjaani. Oma henkilökohtainen vakaumus on luonnollisesti vaikuttanut opinnäytetyöhöni. Olen kuitenkin välttänyt maalauksissa hengelliset ylilyönnit suurimmaksi osaksi. Osaa houkkamaalauksista voi katsoa ilman uskonnollista kontekstia. Se oli yksi tavoitteeni. Houkat jäivät minulle suurimmaksi osaksi arvoitukseksi. Pystyin vain osittain samaistumaan heidän maailmaansa. Pyrin myös maalauksissani herättämään erilaisia ajatuksia katsojissa. Jumalasta, rukouksesta, yksinäisyydestä, osattomuudesta. Kaipuusta toiseen todellisuuteen.

Yritin saada mahdollisimman laajan käsityksen lukijalle tekniikasta, jolla maalaan. Sen kertominen opinnäytetyössä toi itselle tosi paljon. Huomasin voivani enemmän laskea irti piirustuksesta ja alkaa maalata ilman piirustusta sekä luonnostaa suoraan kankaalle. Sillä tavalla saisin vielä maalauksellisempaa jälkeä työssäni. Valokuvaus ja luonnokset ovat osa tekemistä maalatessani. Tavoite olisi, että voisin jättää valokuvauksen ja luonnosten tekemisen mahdollisimman vähälle. Näin saisin enemmän tulkintaa ja suoraa tunnetta maalauksiini. Haluaisin maalata enemmän intuitiivisella otteella. Utta opinnäytteessäni oli silmien tarkka maalaaminen. Haluaisin kehittyä vielä siihen suuntaan, että käyttäisin myös paksua maalausta kevyen piirrosjäljen kanssa rinnakkain.

Maalaus ei ole koskaan sen näköinen mitä on kuvitellut etukäteen. Se mitä maalatessa tapahtuu, on kuin mystinen kokemus. Vuoron perään vaistot ja älylliset ratkaisut sekä kokemus ohjaavat tekemistä. En osaa selittää kaikkia valintoja tyhjentävästi mitä teen

maalauksessa. Valintoja on lukemattomia. Vapaus valita niitä ratkaisuja työssä on hienoa. Voin luoda kokonaisia maailmoja, jotka toimivat maalauksen omilla ehdoilla. Parhaimmillaan syntyy oma kädenjälki, joka on kaikkien tunnistettavissa.

Maalauksia oli ehkä liikaa. Omasta mielestäni viimeinen maalaus jäi kesken. Andreas, näkijä olisi voinut jäädä pois kokonaan teossarjasta. Toisaalta houkkien sekaan mahtui Serafi-maalaus, joka tuli luonnostaan, kun mietin maalausten sisältöä eli Jumalan kanssa olemista, houkkien näkökulmasta katsottuna. Se istui todella hyvin kokonaisuuteen. Erakko maalaus ei sopinut koon puolesta näyttelykokonaisuuteen. Toisaalta erakot, kilvoittelu ja uskonto ovat niin lähellä teemallisesti toisiaan, että onneksi uskalsin nostaa erakko teeman esille houkkien yhteydessä. En usko, että jatkan houkka maalausten parissa työskentelyä. Ehkä jatkan tulevaisuudessa Raamatun aiheista maalaamista. Koen että se on osa kuvataiteilijan maalausperinnön jatkamista. Raamattu on suuri aarreaitta kuvataiteilijalle.

Lähteet

Aamunkoitto 5:05. 1989.s 72–73

Arkkimandriitta Arseni. 1999. Ortodoksinen sanasto. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy

Berglund Krista. 1993. Ortodoksia 42. Pieksämäki. Kirjapaino Raamattutalo

Gothóni Rene. 2006. Pyhä vuori Athos. Schildtskustannus Oy 2012

Hakkarainen Jarmo. 2009. Bysantin kirkko ja paavin valtapoliitiikan pitkä varjo. bysanttilaista terapeutista teologiaa ja latinalaista uskonnollisuutta. Joensuu. Joensuun yliopistopaino

Hakkarainen Jarmo. 16.9.2011. Pyhästä houkkuudesta (opetuspuhe). ortodoksi.net. viitattu 18.8.2022. Saatavissa: [http://www.ortodoksi.net/index.php/Pyh%C3%A4st%C3%A4_houkkuudesta_\(opetuspuhe\)](http://www.ortodoksi.net/index.php/Pyh%C3%A4st%C3%A4_houkkuudesta_(opetuspuhe))

Hattunen Merja. 24.1.2018. Pyhä Ksenia pietarilainen 24. tammikuuta. Viitattu 15.8.2022. Saatavissa: Pyhä Ksenia Pietarilainen 24. tammikuuta. Suomen ortodoksinen kirkko

Jegorow Sirpa. Ikonit ovat rukouksen ja pyhityksen välikappaleita. 13.4.2020. yle.fi. viitattu: 18.8.2022. Saatavissa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2020/04/13/ikonit-ovat-rukouksen-ja-pyhityksen-valikappaleita>

Kallistos Ware. 2006. Sisäinen valtakunta. Valamon luostarin julkaisuja 104. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy

Knuuti Heljä. 2000. Pyhä nauru. venäläisen ortodoksikulttuurin tarkastelua. folkloristiikan gradututkielma. Helmikuu. Helsingin Yliopisto

Ksenia pietarilainen.11.2.2014. ortodoksi.net. Viitattu 15.8.2022. Saatavissa: Ksenia Pietarilainen – Ortodoksi.net

Kuva 1. tuntematon venäläinen ikonimaalari. ennen vuotta 1917. siunattu Moskovan pyhä basil kristuksen tähden houkka ikoni. Viitattu 11.8.2022. Saatavissa. Василий-Блаженный - Foolishness for Christ – Wikipedia

Kuva 2. Wikipedia. Basil Fool for Christ. Saint Basil (The Prayer). Third part of the Holy Rus Trilogy. 1994. Oil, cvs 140x100.

Kuva 3. Jaana Erkkilä -Hill. galleriaduetto.fi. 2019. Ksenian matka taivaassa ja maan päällä. Viitattu 13.10.2022. Saatavissa Jaana Erkkilä-Hill.

Kuva 6. Wikipedia. Nooa kuvattuna katakombeissa. Viitattu 13.8.2022. Saatavissa: Varhaiskristillinen taide.

Kuva 12. Ortodoksi.net.2011 Yhdeksän enkelihierarkiaa. Viitattu 15.8.2022. Saatavissa: https://www.ortodoksi.net/index.php/Tiedosto:Yhdeksan_enkelihierarkiaa.jpg

Lukio.palkane.fi. Erakot ja luostarien synty-Raamattu NET. Viitattu 8.10.2022.Saata-
vissa:http://lukio.palkane.fi/raamattunet/erakluos.html

Munkki Serafim. 2002. Kerubin silmin. luolissa. erämaissa. luostareissa ja pylväillä kilvoitel-
leiden syyrialaisen askeettien historiaa. Suomen itämaisen seuran suomenkielisiä julkaisuja
N:O 32. Pieksämäki. RT-Print Oy

ort.fi. Pyhä Isadora Tabennalainen, houkka Kristuksen tähden.Viitattu 8.10.2022.Saata-
vissa:https://ort.fi/pyha-isadora-tabennalainen-houkka-kristuksen-tahden

ort.fi. Mikä on ortodoksinen kirkko. Viitattu 12.8.2022. Saatavissa: Mikä on ortodoksinen
kirkko?. Suomen ortodoksinen kirkko

ort.fi. Viitattu 18.8.2022. Ylienkelit Mikael, Gabriel, Rafael ja muut ruumiittomat voimat. Saa-
tavissa: <https://www.ort.fi/ylienkelit-mikael-gabriel-rafael-ja-muut-ruumiittomat-voimat>

ortodoksi.net. 2011a. Andreas Konstantinopolilainen. Viitattu 18.8.2022. Saatavissa:
https://www.ortodoksi.net/index.php/Andreas_Konstantinopolilainen

ortodoksi.net.2011d. Vasili Moskovalainen. Viitattu 15.8.2022.Saataavissa: [https://www.orto-
doksi.net/index.php/Vasili_Moskovalainen](https://www.ortodoksi.net/index.php/Vasili_Moskovalainen)

ortodoksi.net. 2011b. Vasili Moskovalainen. Viitattu 15.8.2022. Saatavissa: [https://www.or-
todoksi.net/index.php/Vasili_Moskovalainen](https://www.ortodoksi.net/index.php/Vasili_Moskovalainen)

ortodoksi.net. 2011 c. Ylienkelit. Viitattu 16.8.2022. Saatavissa: [https://www.orto-
doksi.net/index.php/Ylienkelit](https://www.ortodoksi.net/index.php/Ylienkelit)

ortodoksi.net. 2021. Sakramentti. Viitattu 2.1.2013.Saataavissa: [https://www.otro-
doksi.net/index.php/Sakramentti](https://www.ortodoksi.net/index.php/Sakramentti)

ortodoksi.net. 10. tammikuuta 2016. Kristuksen tähden houkka. 11.10.2022 viitattu. Saata-
vissa Kristuksen tähden houkka – Ortodoksi.net

Ortodoksinen askeesi on hengellistä psykiatria (opetuspuhe) 24.11.2012. ortodoksi.net vii-
tattu 3.11.2022 Saatavissa: [https://www.ortodoksi.net/index.php/Ortodoksinen_as-
keesi_on_hengellist_psykiatria_\(opetuspuhe\)](https://www.ortodoksi.net/index.php/Ortodoksinen_askeesi_on_hengellist_psykiatria_(opetuspuhe))

Pappismunkki Arseni. 1995. Ikonikirja. historiaa. teologiaa ja tekniikkaa. Keuruu. Kustan-
nusosakeyhtiö Otavan painolaitokset

Raamattu (1933/1938). XI/XII yleisen Kirkolliskokouksen vuonna 1933/1938 käyttöön otama suomennos. 1.Kor.15:14.2Moos.23. 1.Kor.4:10–13.1.Kor1:25.1.Kor.3:19.Jes.6.2

Serafi.3.12.2009. ortodoksi.net. Viitattu 16.8.2022. Saatavissa: <https://www.ortodoksi.net/index.php/Serafi>

Serafi. Wikipedia. Viitattu 16.8.2022. Saatavissa: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Serafi>

Venäjänkielinen alkuteos: Zitije i akafist svjatoj blazennoj Ksenii Peterburgsoj. suomentajana nunna Ksenia. 2003. Pyhä autuas Ksenia Pietarilainen. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy

wikipedia(en). 12.10.2022 viitattu. Foolishness for Christ (Kristuksen tähden houkka). Saatavissa: Foolishness for Christ – Wikipedia